

**LATVIJAS
UNIVERSITĀTES SATVERSMES
KOMENTĀRI**

Edvīns Danovskis

**LATVIJAS
UNIVERSITĀTES SATVERSMES
KOMENTĀRI**

Edvīns Danovskis

LU Akadēmiskais apgāds

Danovskis, Edvīns. *Latvijas Universitātes Satversmes komentāri*.
Rīga: LU Akadēmiskais apgāds, 2023. 104 lpp.

**LATVIJAS
UNIVERSITĀTE**

Literārā redaktore Ruta Puriņa
Vāka un iekšlapu dizainu veidojusi Baiba Lazdiņa

© Edvīns Danovskis, 2023
© Baiba Lazdiņa, dizains, 2023
© Latvijas Universitāte, 2023

ISBN 978-9934-36-056-5
ISBN 978-9934-36-057-2 (PDF)
<https://doi.org/10.22364/lu.sk.2023>

SATURS

Priekšvārds	6
Ievads	10

SATVERSMES IEVADS **20**

1 **Vispārējie noteikumi** **24**

2 **Universitātes galvenās lēmējinstiūcijas** **32**

2.1. Pamatnoteikumi	33
2.2. Satversmes sapulce	41
2.3. Senāts	52
2.4. Padome	58
2.5. Rektors	62
2.6. Akadēmiskā šķirējtiesa	64

3 **Universitātes struktūra** **66**

3.1. Pamatnoteikumi	67
3.2. Akadēmiskās iestādes un to struktūrvienības	76
3.3. Akadēmisko iestāžu pārvalde	83

4 **Studējošo pašpārvalde** **90**

5 **Universitātes simboli** **94**

6 **Pārejas noteikumi** **100**

PRIEKŠVārDS

Latvijas Universitātes Satversmes komentāri

Latvijas Universitātes (LU) Satversmes vārds papildus tam, ka tas apzīmē noteiktas augstskolas darbību regulējošo galveno tiesību aktu, nes īpašu jēdzienisku slodzi. Universitāte nav tikai piederīga pilsētai, kurā tā atrodas, bet visai valstij, ar kuras dibināšanu ir saistīta tās vēsture. Savulaik Kronvaldu Ata radītais vārds “satversme”, nevis nolikums vai statūti kā ministrijai vai uzņēmumam ir Latvijas Universitātes galvenā tiesību akta nosaukums, lai uzsvērtu tvēruma, piederības izjūtu, ko veido valsts un arī universitātes pamatlikums.

Universitātes Satversmei jābūt pietiekami precīzai, atbilstošai likuma normām, tāpat arī balstītai augstskolas misijā un vērtībās. Vienlaikus Satversmei jādod telpa attīstībai, tā nedrīkst pārkaulot izaugsmes iespējas.

Veidot komentārus nozīmīgākajiem Latvijas Republikas tiesību aktiem, atklājot to normu izcelsmi, lietojuma pamatojumu un nianšes, ir būtisks juridiskās zinātnes pienesums tiesiskas valsts un pilsoniskas sabiedrības izaugsmē. Latvijas Universitātes zinātniekiem šai jomā ir ar ko lepoties – lai minam kaut vai fundamentālo daudzsējumu Satversmes komentāru izdevumu vai Krimināllikuma komentārus.

Ar Dr. E. Danovska LU 2022. gada Satversmes komentāriem šiem darbiem tiek piepulcināts jauns, apjomā mazāks, bet šī brīža institucionālo pārmaiņu nojausmās universitātes dzīvei sevišķi nozīmīgs veikums.

Universitātes Satversmes iepriekšējās redakcijas tika apstiprinātas ar likumu Saeimā. Diemžēl politiskā īslaicīguma un ekonomisko izaicinājumu nomāktais likumdevējs nespēj savlaicīgi un atbalstoši atbildēt uz akadēmiskās attīstības prasībām, īpaši šobrīd, kad Latvijā nav vairs tikai viena augstskola kā 1923. gadā, pirmo LU Satversmi apstiprinot. 2013. gadā iesniegtie grozījumi LU otrajā, 1998. gada Satversmē Saeimā tā arī nesagaidīja apstiprinājumu. Augstskolu likuma 2021. gada augusta grozījumi nodeva tiesības augstskolām pašām veidot un apstiprināt savas satversmes.

LU vadība, manuprāt, tālredzīgi un iekļaujoši izmantoja likumdevēja ieceres, sākot strādāt pie jaunās, būtiski mainītās LU Satversmes teksta jau 2021. gada pavasarī, pirms grozījumi Augstskolu likumā bija pieņemti. Gatavību pašiem izstrādāt, apstiprināt un vajadzības gadījumā mainīt savu Satversmi LU Senāts bija jau izteicis diskusijās 2018. gada nogalē.

Būtiski, ka piektās LU Satversmes teksta gatavošanā piedalījās kā universitātes akadēmiskās saimes, tā arī studentu un absolventu pārstāvji. Īpaši jāizceļ LU Absolventu kluba aktīvā kodola – S. Seņkāna, M. Brenča, G. Elkšņa – pienesums koncepcijas izveidē, profesoru S. Osipovas, V. Muktupāvela, M. Baltiņa ieguldījums Satversmes ievada teksta redakcijā. Dokumenta galīgā varianta izveide nebūtu iedomājama bez Senāta Satversmes komisijas ieguldījuma un Dr. E. Danovska konstruktīvā darba, viņa spējas iesaistīt diskusijā par būtiskiem Satversmes pantiem augsti respektējamus speciālistus ne vien no universitātes, bet arī no valsts institūcijām.

LU 2022. gada 27. maijā apstiprinātās Satversmes teksts ir lakonisks un uz pārmaiņu procesiem orientēts. Augstskolu likums atbilstīgi juridiskajai terminoloģijai definē universitātes, valsts veidotas atvasinātas publiskas personas galvenās lēmējinstiūcijas, orgānus un to funkcijas, bet mūsu Satversme dod šo funkciju īstenošanai nepieciešamo skeletu, uz kā pamata tālāk veidot aktīvā darbībā izmantojamu institucionālo struktūru un normatīvo sistēmu.

Esmu pārliecināts, ka Latvijas Universitātes Satversmes komentāri palīdzēs daudziem mūsu kolēģiem, gan veidojot LU stratēģiju, gan pildot ikdienas attīstības uzdevumus.

Latvijas Universitātes rektors
prof. Indriķis Muižnieks

IEVADS

Latvijas Universitātes Satversmes komentāri

Vārds “satversme” ir dots gan Latvijas valsts konstitūcijai, gan Latvijas Universitātes (turpmāk arī – Universitāte) svarīgākajam tiesību aktam. Šī tradīcija sākās 1922. gadā, Ministru kabinetam apstiprinot pirmo Latvijas Universitātes Satversmi. Arī 1991. gadā Latvijas Universitāte bija pirmā, kuras Satversmi apstiprināja Augstākā Padome. Vēlāk vārdu “satversme” attiecināja arī uz citu augstskolu pamatlikumiem, un šī tradīcija turpināta 1995. gada Augstskolu likumā, ikvienas augstskolas galveno tiesību aktu dēvējot par satversmi.

Latvijas Republikas Satversmes līdzība ar Latvijas Universitātes Satversmi (turpmāk – Satversme) ir ne tikai šo tiesību aktu nosaukumā. Latvijas Universitāte un pārējās valsts dibinātās augstskolas ir publisko tiesību subjekti, kuru pārvaldes sistēma ir tikpat sarežģīta kā pašai valstij: tiem ir nevis viena galvenā lēmējinstītūcija (orgāns), bet gan vairākas. Latvijas valsts orgāni ir tauta, Saeima, Valsts prezidents, Ministru kabinets, tiesu varas instītūcijas un Valsts kontrole. Valsts dibinātām augstskolām ir satversmes sapulce, senāts, padome, rektors un akadēmiskā šķīrējtiesa. Šāda “varas dališanas” sistēma citām publisko tiesību juridiskajām personām nav raksturīga.

Valsts dibinātu augstskolu pārvaldes modeli tradicionāli raksturo demokrātiska pašpārvalde (gandrīz visi augstskolas galveno lēmējinstītūciju locekļi ir vēlēti), augstskolas autonomija un tās galvenais iemesls – akadēmiskā brīvība. “Augstskolu autonomija un akadēmiskā brīvība nepieciešama tādēļ, lai sabiedrība varētu gūt labumu no augstskolu un to mācībspēku akadēmiskās darbības.”¹ Augstskolas personāla līdzdalība augstskolas pārvaldē nav pašmērķīga. Tā ir pat apgrūtinājums, kas traucē zinātniskajam un pedagoģiskajam darbam. Tomēr akadēmiskā personāla līdzdalība augstskolas pārvaldes procesos ir nepieciešama, lai sargātu akadēmisko brīvību un

¹ Satversmes tiesas 11.06.2020. spriedums lietā Nr. 2019-12-01, 27. punkts.

vairotu tās sniegtos labumus. Paralēli akadēmiskajai darbībai augstskolai ir jāveic arī administratīvā un saimnieciskā darbība un jādomā ne tikai par klasi, bet arī par kasi. Savukārt šajā jomā nepieciešami profesionāli un efektīvi administratori, ne tikai zinātnieki un pedagogi.

Latvijas valsts un Latvijas Universitātes centieni rast harmonisku un efektīvu Universitātes pārvaldības modeli atspoguļoti nu jau piecās Latvijas Universitātes Satversmēs. Pirmo Latvijas Universitātes Satversmi, izmantojot Tautas padomes 1919. gada 16. jūlija "Likumā par Ministru kabineta tiesību izdot pagaidu rīkojumus" paredzēto tiesību parlamenta starpsesiju periodā izdot neatliekamus rīkojumus, pieņēma Ministru kabinets 1922. gada 23. augustā.² 1922. gada septembrī šī Satversme tika "ieviesta dzīvē un uz viņas pamata Latvijas Universitāte tagad [1923. gada februārī] darbojas".³ 1922. gada Satversmes projektu izstrādāja Universitātes organizācijas komisija, ņemot vērā ne tikai akadēmiskās dzīves tradīcijas, bet arī dažādu universitāšu un politehnisko institūtu satversmes, kā, piemēram, 19. gadsimta 60. gados radīto Tērbatas Universitātes satversmi un 80. gados radītās citu bijušo Krievijas universitāšu satversmes, un Rīgas Politehnikuma satversmi no 1886. gada; tika izlietots pārskats par Parīzes Universitātes iekārtu no 1914. gada un par Helsingforsas Universitātes iekārtu no 1920./21. gada. Labi daudz Latvijas apstākļos izlietojamu piemēru organizācijas padome atrada 1906. gadā izstrādātā Krievijas augstāko skolu satversmes projektā un 1916. gadā izstrādātā Krievijas augstāko skolu

² Latvijas Universitātes Satversme. *Valdības Vēstnesis*, 1922, Nr. 196.

³ E. Felsberga ziņojums par Latvijas Universitātes Satversmes projektu Saeimas 1923. gada 23. februāra sēdē. Grām.: *Latvijas Republikas Saeimas stenogramas*. I. sesija (23 sēdes). Latvijas Republikas Saeimas izdevums, 303. sleja.

satversmes projektā.⁴ Tā kā 1922. gadā apstiprinātajai Satversmei bija pagaidu raksturs, jo to vajadzēja apstiprināt parlamentam, uz šīs Satversmes pamata tika sagatavots attiecīgs likumprojekts. To 1922. gada novembrī jaunievēlētajai Saeimai iesniedza Ministru kabinets. Saeima likumprojektu izskatīja trijos lasījumos. Lai arī par virkni Latvijas Universitātes Satversmes pantu bija debātes un priekšlikumi, Latvijas Universitātes Satversmi Saeima vienbalsīgi pieņēma 1923. gada 16. martā.⁵

Lai arī 1922. un 1923. gada Satversmes regulējums vairākos aspektos atšķīrās, 1923. gada Satversme faktiski ir 1922. gada Satversmes nedaudz pārstrādāta versija. 1923. gada Satversme ir unikāla, jo tā ir ne tikai pirmā Saeimas apstiprinātā kādas augstskolas satversme, bet arī pirmais Latvijā pieņemtais likums, kurā pēc būtības ir regulēta augstākā izglītība, reglamentējot gan piešķiramos grādus, gan akadēmiskos amatus un augstskolas pārvaldi. Augstākās izglītības “jumta” likuma tolaik vēl nebija, tādēļ arī nepieciešamība augstskolas satversmi pieņemt likuma formā bija neizbēgama.

1923. gada Satversme paredzēja šādus Universitātes pārvaldes orgānus: Universitātes padome, rektors un prorektori, dekānu padome, saimniecības padome, sekretariāts un revīzijas komisija. Universitātes padome bija galvenā lēmējinstīcija, kura sastāvēja galvenokārt no vēlētam personām (rektora un prorektoriem, dekāniem, fakultāšu izvirzītiem pārstāvjiem no akadēmiskā personāla). Tās kompetencē bija izlemt visai Universitātei kopīgos pārvaldes jautājumus, piemēram, ievēlēt rektoru un prorektoros, profesorus un docentus, kā arī virkni citu Universitātes darbinieku, lemt par budžetu, izdot

⁴ E. Felsberga ziņojums par Latvijas Universitātes Satversmes projektu Saeimas 1923. gada 23. februāra sēdē. Grām.: *Latvijas Republikas Saeimas stenogramas*. I. sesija (23 sēdes). Latvijas Republikas Saeimas izdevums, 301. sleja.

⁵ Turpat, 519. sleja.

normatīvos aktus par studiju procesu, Universitātes struktūru u. c. (1923. gada Satversmes 8. pants). Padomes sēdes sasauca un vadīja rektors. Rektors kā augstākā Universitātes amatpersona gādāja par Padomes lēmumu īstenošanu un organizēja Universitātes administratīvo darbību. Rektoru ievēlēja uz vienu gadu, bet ne ilgāk kā divus gadus pēc kārtas (Universitātes Satversmes 15. pants). Dekānu padomes uzdevums bija saskaņot fakultāšu mācības plānus un izlemt ar mācību gaitu saistītus jautājumus (Universitātes Satversmes 25. pants). Saimniecības padome, kuru veidoja prorektors saimniecības lietās un vēl trīs padomes vēlētā locekļi, pārzināja universitātes īpašumus, lēma par ligumu slēgšanu un universitātes darbībai nepieciešamo līdzekļu iegādi, gādāja par finanšu līdzekļu izlietošanas likumību u. c. (Universitātes Satversmes 27. un 28. pants). Lai arī 1923. gada Satversmē ietvertais regulējums tika apzināts, izstrādājot 1991. gada Satversmi, 1923. gada Satversmē ietvertā pārvaldes sistēma netika turpināta, pieņemot Latvijas Universitātes Satversmes pēc neatkarības atjaunošanas.

Pēc neatkarības atjaunošanas 1991. gada 19. jūnijā Latvijas Republikas Augstākā Padome pieņēma Izglītības likumu.⁶ Šajā likumā attiecībā uz augstāko izglītību bija ietverti vien deviņi panti. Izglītības likuma 40. pants noteica: "Augstskolas ir autonomas un darbojas saskaņā ar savām satversmēm. Satversmi atbilstoši Latvijas Republikas likumdošanas aktiem izstrādā pati augstskola un apstiprina Latvijas Republikas Augstākā Padome." Izglītības likuma 41. pantā bija noteikti satversmē reglamentējamie jautājumi. Tomēr augstskolu iekšējā pārvaldes struktūra likumā nebija regulēta. Tādēļ zināmā mērā situācija ar universitāšu pārvaldes struktūras reglamentāciju bija līdzīga kā 1923. gadā: šie jautājumi nebija regulēti "jumta"

⁶ Izglītības likums. Pieņemts 19.06.1991. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/67960-latvijas-republikas-izglitibas-likums>

likumā, bet gan katrai augstskolai ar likumu apstiprinātā satversmē.

1991. gada 18. septembrī Latvijas Republikas Augstākā Padome apstiprināja Latvijas Universitātes Satversmi. Augstākās Padomes sēdē ziņojumu par Latvijas Universitātes Satversmes projektu sniedza Latvijas Universitātes rektors Juris Zaķis. Viņš norādīja: “Latvijas Universitātei atdzimstot, tā liek priekšā savu otro Satversmi. Tāpēc loģisks ir jautājums, vai pirmā Satversme ir atcelta un vai vispār nevar dzīvot arī pēc tās? Man liekas, būtu jāņem vērā tas milzīgais laika posms, kas ir pagājis no tā laika, – pasaule šodien neizskatās ne tuvu tāda, kāda bija toreiz. [..]. Turpinājumā sakarā ar Latvijas okupāciju 1940. gadā savu patstāvību Latvijas Universitāte zaudēja, līdz ar to Satversmes tai nebija. Līdz pat šai dienai faktiski tā ir strādājusi, ja vispār to var uzskatīt par strādāšanu, pēc PSRS tipveida augstskolu statūtiem, nekas īpaši savs tai nav bijis.”⁷

1991. gada Satversme iedibināja lielāko daļu no šodien pazīstamajām Latvijas Universitātes pārvaldes institūcijām: Satversmes sapulci, Senātu, šķīrējtiesu, nosakot gan to kompetenci, gan sastāvu. Tā kā Izglītības likumā tikpat kā nebija normu par akadēmisko personālu (Izglītības likuma 46. pantā bija ietverts vien akadēmisko amatu uzskaitījums), arī šie jautājumi tika noregulēti ar likumu apstiprinātajā Latvijas Universitātes Satversmē. Tādējādi šis Satversmes izstrādes laikā tas bija oriģināls, no jauna radīts normatīvs akts, kurā bija gan sintezēta virkne jau padomju periodā nostiprināto struktūru (piemēram, fakultāšu pārvaldes struktūras), gan ieviestas jaunas institūcijas.

1995. gadā tika pieņemts Augstskolu likums, kurš paredzēja vienotu reglamentāciju par augstskolu galvenajām

⁷ Latvijas Republikas Augstākās Padomes 1991. gada 18. septembra sēdes stenogramma. Pieejams: https://www.saeima.lv/steno/AP_steno/1991/st_910918.htm

lēmēj institūcijām, personālu un studijām. Līdz 1995. gadam šie jautājumi bija noregulēti tikai ar likumu apstiprinātajās augstskolu satversmēs. Lai nodrošinātu, ka Latvijas Universitātes Satversme atbilst likuma noteikumiem, 1996. gada 29. martā Satversmes sapulce pieņēma jaunu Satversmes projektu. Šo projektu Saeima apstiprināja 1998. gada 5. februārī. 1998. gada Satversme ir uzskatāma par 1991. gada Satversmes pārstrādātu versiju: liela daļa no 1998. gada Satversmes normām ir pārņemtas no 1991. gada Satversmes. Šī Satversme būtiski nemainīja jau esošo Universitātes pārvaldes struktūru. Tomēr 1998. gada Satversmei bija vairāki formāli trūkumi. Galvenais 1998. gada Satversmes trūkums bija tas, ka tajā tika ietvertas normas, kuras dublēja 1995. gada Augstskolu likumā ietvertu regulējumu. Prakse dublēt likuma normas, jo īpaši institūciju nolikumos, bija plaši izplatīta padomju tiesību "kultūras" sastāvdaļa un turpinājās vēl gadiem pēc neatkarības atjaunošanas. Šādas pieejas dēļ, grozot Augstskolu likumu, automātiski radās pretrunas ar Satversmē ietvertajām normām, kuras arī vajadzēja attiecīgi grozīt. Arī juridiskās tehnikas ziņā 1998. gada Satversme bija novecojusi jau tās pieņemšanas brīdī, un tās teksta numerācija bija neveiksmīga un grūti uztverama.

Kaut arī Latvijas Universitātē runas par jaunas Satversmes redakcijas vajadzību bija vismaz kopš 2019. gada, jaunas Satversmes izstrādes nepieciešamība izrietēja no 2021. gada 8. jūnijā pieņemtajiem grozījumiem Augstskolu likumā. Šie grozījumi ne tikai būtiski mainīja valsts dibināto augstskolu pārvaldības modeli, bet arī paredzēja, ka valsts dibināto augstskolu satversmes vairs netiek apstiprinātas ar likumu. Šāda pieeja bija racionāla, jo Augstskolu likumā noteiktais standartizētais regulējums gan par augstskolas galvenajām lēmēj institūcijām un to kompetenci, gan par personālu un studiju procesa reglamentāciju jau sen padarīja nevajadzīgu prasību augstskolu satversmēm paredzēt likuma spēku. Augstskolu likuma pārejas

noteikumu 64. punkts noteica: “Pēc 2021. gada 16. augusta, kad stājas spēkā šā likuma grozījumi, ikviena augstskola nodrošina savas satversmes atbilstību šā likuma noteikumiem un apstiprina to ne vēlāk kā līdz 2022. gada 31. maijam.”

Apspriedes par jaunveidojamo Satversmi un Universitātes struktūru pēc tās pieņemšanas Universitātes rektors organizēja jau kopš 2021. gada aprīļa. Tajās piedalījās atsevišķi senatori, Administrācijas un Latvijas Universitātes Absolventu kluba pārstāvji. 2021. gada 4. novembrī notika Latvijas Universitātes Senāta Satversmes komisijas un Stratēģijas komisijas kopsēde, kurā tika pārrunāti Latvijas Universitātes jaunās Satversmes izstrādes principi un turpmākais darbs pie Satversmes projekta. Komisija vienojās par diviem galvenajiem Satversmes izstrādes principiem: 1) atbilstoši vispārpieņemtiem normatīvo aktu izstrādes principiem Satversmē nedrīkst ietvert normas, kas dublē Augstskolu likumā ietverto regulējumu, izņemot situācijas, kad stilistiski atsevišķu Augstskolu likumā ietvertu normu dublēšana ir nepieciešama; 2) Satversmē ietver tikai pašu svarīgāko regulējumu. Normas, kuras atbilstoši savai kompetencei var pieņemt Universitātes galvenās lēmējinstīcijas (piemēram, par goda nosaukumu piešķiršanu, fakultāšu domju lēmumu pieņemšanas kārtību), Satversmē neietver.⁸ Šajā un turpmākajās komisiju kopsēdēs tika atrisināta virkne principiālu jautājumu, bez kuru izlemšanas Satversmes projektu izstrādāt nevarētu. Piemēram, vai Satversmes sapulce un Akadēmiskā šķīrējtiesa ir saglabājamās, kādam jābūt Satversmes sapulces un Senāta skaitliskajam sastāvam u. tml. Satversmes projekta teksts tika izstrādāts 2022. gada janvārī. To izskatīšanai Senātam 2022. gada februāra sākumā iesniedza rektors. Satversmes projekts tika izskatīts visu Senāta komisiju

⁸ Senāta Satversmes komisijas un Stratēģijas komisijas apvienotās 2021. gada 4. novembra sēdes protokols. Nav publicēts.

kopsēdē 2022. gada 10. februārī un 17. februārī. Satversmes projekts tika apstiprināts Latvijas Universitātes Senāta sēdē 2022. gada 28. februārī. Saskaņā ar Augstskolu likumu šis projekts tika nosūtīts apstiprināšanai Latvijas Universitātes Padomei. Padome izskatīja Satversmes projektu un izteica arī savus, galvenokārt redakcionālus priekšlikumus. Senāts šos priekšlikumus, kā arī Satversmes projektu atkārtoti atbalstīja 2022. gada 10. maijā. Latvijas Universitātes Padome Satversmes projektu apstiprināja 2022. gada 16. maijā. Latvijas Universitātes Satversmes sapulce Satversmes projektu apstiprināja 2022. gada 27. maijā.

2022. gadā pieņemtā Latvijas Universitātes Satversme ir Latvijas Universitātes “konstitūcija” – juridiski pats nozīmīgākais normatīvais tiesību akts. Tomēr, kā rakstīts iepriekš, Satversme regulē tikai tos jautājumus, kurus Universitāte ir tiesīga noregulēt. Diezgan standartizēti, visām valsts dibinātajām augstskolām kopēji noteikumi par to pārvaldību ir ietverti Augstskolu likumā. Tādēļ, lasot Satversmes tekstu vien, izpratni par Universitātes orgānu kompetenci, tās faktisko struktūru gūt nav iespējams. Līdzīgi arī ar Latvijas Republikas Satversmi – tās jēgu nav iespējams izprast, lasot tikai Satversmes tekstu. Vēl jāzina Satversmes tiesas prakse, tiesību doktrīna, attiecīgo normu piemērošanas prakse. Lai atvieglotu likumos ietverto normu izpratni, tiek radīts tradicionāls juridiskās literatūras žanrs – normu komentāri. Šie Latvijas Universitātes Satversmei radītie komentāri ir Latvijā pirmie kāda iekšēja normatīva akta publicētie komentāri.

Šo Latvijas Universitātes Satversmes komentāru mērķis ir atvieglot Satversmes normu izpratni, gan skaidrojot to jēgu, izstrādes apsvērumus, gan kopsakarības ar citos likumos ietverto regulējumu. Komentāri paredzēti gan kā rokasgrāmata, kas palīdz ātri atrast Satversmes normu kopsakaru ar Valsts pārvaldes iekārtas likuma, Zinātniskās darbības likuma un Augstskolu likuma normām, gan kā palīgīdzeklis tiem,

kas nākotnē strādās pie šīs Satversmes grozījumiem vai jaunas Satversmes izstrādes. Nedz Universitātes Satversme, nedz šie komentāri nesniedz atbildes uz visiem jautājumiem un juridiskajām problēmām, kuras Universitātes pārvaldībā varētu rasties. Gan Satversme, gan šie komentāri atspoguļo Universitātes pārvaldības juridiskās likumsakarības tikai tiktāl, "cik saredz skats". Neviens likums nespēj paredzēt algoritmiem nepakļauto dzīves dažādību un liktenīgas apstākļu sakritības. Šādos gadījumos risinājums meklējams ne vairs tiesību normas tekstā, bet gan gudros un tālredzīgos cilvēkos.

Visbeidzot, sirsnīgi pateicos Latvijas Universitātes rektoram prof. Indriķim Muižniekam, prorektoram prof. Valdim Segliņam, Latvijas Universitātes Administrācijas Juridiskā departamenta direktoram Jānim Uiskam un Saeimas Juridiskā biroja vecākajai juridiskajai padomniecei Lilitai Vilsonai par atbalstu šo komentāru veidošanai un rosinošajiem ieteikumiem.

Latvijas Universitātes Senāta
Satversmes komisijas priekšsēdētājs
Dr. iur. Edvīns Danovskis

SATVERSMES IEVADS

Latvijas Universitātes Satversmes komentāri

Rīgā,
27.05.2022.

Nr. 2-2/9

APSTIPRINĀTS

ar LU Padomes 16.05.2022. lēmumu Nr. 1-48/10
LU Senāta 10.05.2022. lēmumu Nr. 2-3/55
LU Senāta 28.02.2022. lēmumu Nr. 2-3/22

Latvijas Universitātes Satversme

Izdota saskaņā ar
Augstskolu likuma 10. pantu

.....
Augstākā izglītība un zinātniskais darbs dzimtajā valodā ir
nācijas brieduma zīme, universitāte ir nācijas pilnvērtīgas un
vispusīgas attīstības pamats. To apzinājās Latvijas valsts dibinātāji, to
saprata un atbalstīja tālaika sabiedrība, kas kara, sociālo un ekonomisko
satricinājumu apstākļos uzdrošinājās sapņot par latviešu valodā un kultūrā
balstītas akadēmiskas tradīcijas izveidi, par savu Latvijas Universitāti.

Valstsgriba vainagojās ar nacionālas valsts dibināšanu, nacionālas
universitātes iecere kļuva par īstenību. 1919. gada 15. jūlijā Latvijas
Republikas Tautas padome uzdeva Pagaidu valdībai dibināt Latvijas
Universitāti, un to ar svinīgu aktu atklāja 1919. gada 28. septembrī.
Latvijas vārds Universitātes nosaukumā simbolizē Universitātes un
Latvijas valsts cieši savītās likteņgaitas un Universitāti kā latviešu
zinātniskās valodas avotu.

Latvijas Universitāte kalpo zinātnei un tēvzemei. Līdzdarbojoties
pasaules zinātnes un izglītības procesos, tā sekmē Latvijas valsts un
nācijas attīstību un ilgtspējību.

.....

Satversme sākas ar ievadu jeb preambulu. Šāda normatīvā akta sastāvdaļa Latvijā ir netipiska, jo principā neiederas normatīvo aktu lietišķajā rakstības stilā. Tomēr jau Satversmes izstrādes sākumā tika nolemts, ka Satversmes ievadā ir iespējams minēt gan Universitātes vēsturē svarīgākos faktus, gan arī patētiski formulēt Universitātes misiju un ciešo saikni ar Latvijas valsti. Preambula bija iekļauta arī 1991. un 1998. gada Satversmē, taču šajā Satversmē tā ir veidota no jauna, neizmantojot iepriekšējos variantus. Satversmes ievada izstrādei Senāta Satversmes komisija un Stratēģijas komisija izveidoja atsevišķu darba grupu. Satversmes ievada pamatā ir Latvijas Universitātes profesoru Sanitas Osipovas un Valda Muktupāvela radītais teksts.

1

VISPĀRĒJIE NOTEIKUMI

Latvijas Universitātes Satversmes komentāri

.....

1. **Latvijas Universitāte (turpmāk – Universitāte) ir valsts dibināta augstskola (atvasināta publiska persona) – klasiskajā Eiropas universitāšu tradīcijā sakņota vispusīga zinātnes universitāte.**

.....

Satversmes 1. punktā saskaņā ar Augstskolu likuma 10. panta otrās daļas 1., 2., 3. un 4. punktu ir noteikts **augstskolas nosaukums** (Latvijas Universitāte), tās **juridiskais statuss** (atvasināta publiska persona), **dibinātājs** (valsts) un **augstskolas tips** (zinātnes universitāte).

Valsts dibinātu augstskolu **juridiskais statuss** (atvasinātas publiskas personas) ir noteikts Augstskolu likuma 7. panta pirmajā daļā, tādēļ Satversmē ietvertajai norādei par Latvijas Universitātes juridisko statusu ir tikai informatīva nozīme.

Līdz 2006. gadam valsts dibinātas augstskolas bija valsts iestādes. **Atvasinātas publiskas personas statuss** valsts dibinātām augstskolām Augstskolu likumā noteikts no 2006. gada.⁹ 2003. gadā stājās spēkā Valsts pārvaldes iekārtas likums, kurš noteica vienotu tiesisko ietvaru visām valsts pārvaldes institūcijām. Saskaņā ar Valsts pārvaldes iekārtas likumu valsts pārvalde juridiski ir veidota publisko tiesību juridisko personu (publisku personu) formā. Publiska persona ir gan pati valsts (Latvijas Republika), gan arī dažādiem nolūkiem veidotas, no valsts juridiski nošķirtas atvasinātas publiskas personas (piemēram, pašvaldības, Latvijas Banka, Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija). Tādējādi ar 2006. gada grozījumiem Augstskolu likumā valsts dibinātajām augstskolām tika noteikta Valsts pārvaldes iekārtas likumam atbilstoša juridiskā forma.

Saskaņā ar Valsts pārvaldes iekārtas likuma 1. panta 2. punktu atvasināta publiska persona ir “pašvaldība vai cita

⁹ Grozījumi Augstskolu likumā. Pieņemti 02.03.2006.

ar likumu vai uz likuma pamata izveidota publiska persona. Tai ar likumu piešķirta sava autonoma kompetence, kas ietver arī sava budžeta veidošanu un apstiprināšanu. Tai var būt sava manta”. Tādējādi Latvijas Universitāte ir **no valsts juridiski nošķirta publisko tiesību juridiskā persona**. Latvijas Universitātei Augstskolu likumā un šajā Satversmē ir noteikta tās pamatkompetence, tai ir **patstāvīgs budžets un no valsts juridiski nošķirta manta**. Proti, Latvijas Universitāte ir tiesību subjekts, kurš savā vārdā var veikt dažādas darbības gan publisko tiesību, gan privāto tiesību jomā.

Lai arī valsts dibinātas augstskolas ir no valsts juridiski nošķirtas, tās kā valsts pārvaldes institūcijas saskaņā ar Latvijas Republikas Satversmes 58. pantu formāli atrodas Ministru kabineta padotībā. Saskaņā ar Valsts pārvaldes iekārtas likuma 8. panta pirmo daļu “atvasinātu publisku personu institucionālās padotības formu un saturu nosaka likums, ar kuru vai uz kura pamata attiecīgā atvasinātā publiskā persona izveidota. Ja likumā nav noteikts citādi, attiecīgā atvasinātā publiskā persona atrodas Ministru kabineta pārraudzībā”. Tādējādi gadījumi un apjoms, kādā Ministru kabinets var iejaukties valsts dibināto augstskolu darbībā, var būt noteikti Augstskolu likumā, kā arī citos likumos. Šādu gadījumu nav daudz, un likumā ir paredzētas visnotaļ minimālas Ministru kabineta tiesības iejaukties augstskolu iekšējā pārvaldē (pieņemam, izvirzot daļu no valsts dibināto augstskolu padomes locekļiem).

Atvasinātas publiskas personas statuss valsts dibinātām augstskolām ir noteikts tādēļ, lai nodrošinātu gan akadēmiskās brīvības īstenošanai nepieciešamo autonomiju, gan arī efektīvāku finanšu līdzekļu un citas mantas pārvaldību.

Augstskolas tips (zinātnes universitāte) un no tā izrietošās prasības augstskolai ir reglamentētas Augstskolu likuma 3. panta pirmajā daļā un 3.¹ pantā. Satversmē ietvertajai norādei par to, ka Latvijas Universitāte ir zinātnes universitāte,

ir tikai informatīva nozīme. Saskaņā ar Augstskolu likuma 3. panta pirmo daļu valsts dibinātas augstskolas tipu nosaka tās dibinātājs (valsts Ministru kabineta personā). Latvijas Universitātes kā zinātnes universitātes tips ir noteikts ar Ministru kabineta 2021. gada 17. septembra rīkojumu Nr. 655 “Par valsts augstskolu tipiem”.¹⁰

.....

2. Universitātē ir apvienots un attīstīts valsts galvenais daudznozaru studiju un zinātniskās pētniecības potenciāla kopums Ministru kabineta noteiktajās stratēģiskās specializācijas jomās:

- 2.1. dabaszinātnēs;**
 - 2.2. humanitārajās un mākslas zinātnēs;**
 - 2.3. medicīnas un veselības zinātnēs;**
 - 2.4. sociālajās zinātnēs.**
-

Satversmes 2. punktā Latvijas Universitātes stratēģiskās specializācijas jomas ietvertas tādēļ, ka šāda prasība izriet no Augstskolu likuma 10. panta otrās daļas 4. punkta. Norādei par Latvijas Universitātes stratēģiskās specializācijas jomām ir informatīvs raksturs, jo saskaņā ar Augstskolu likuma 3. panta 1.¹ daļu augstskolas stratēģisko specializāciju nosaka augstskolas dibinātājs (valsts Ministru kabineta personā). Latvijas Universitātes stratēģiskās specializācijas jomas ir noteiktas Ministru kabineta 2022. gada 21. jūnija rīkojumā Nr. 449 “Par valsts augstskolu stratēģisko specializāciju”. Satversmes izstrādes brīdī Ministru kabineta rīkojums vēl nebija pieņemts, taču tajā noteiktās jomas sakrīt ar šajā Satversmes punktā noteiktajām.

Satversmes 2. punkta ievaddaļa ir pārņemta no 1998. gada Satversmes 1.1. punkta, kurš noteica: “Latvijas Universitāte [.]

¹⁰ Ministru kabineta 2021. gada 17. septembra rīkojums Nr. 655 “Par valsts augstskolu tipiem”. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/326218-par-valsts-augstskolu-tipiem> (skatīts 12.02.2023.).

ir [...] institūcija, kurā ir apvienots un tiek attīstīts valsts galvenais studiju un zinātniskās pētniecības potenciāls dabas, tehnisko, humanitāro un sociālo zinātņu jomā.”

.....

3. Universitātes darbības pamatvirzieni ir zinātnē un praksē balstītas studijas, zinātniskā pētniecība, sabiedrības un tautsaimniecības attīstība, latviešu valodas un kultūras saglabāšana un attīstība.
4. Universitātes uzdevumi ir šādi:
 - 4.1. studiju programmās gatavot augsti kvalificētus speciālistus Latvijas sabiedrības, kultūras un ekonomikas attīstībai nozīmīgās nozarēs;
 - 4.2. doktora studiju programmās izglītēt starptautiski konkurētspējīgus zinātniekus, sabiedrības intelektuālos līderus;
 - 4.3. sasniegt izcilību pētījumos Universitātes stratēģiskās specializācijas jomās;
 - 4.4. atbilstīgi sabiedrības vajadzībām nodrošināt tālākizglītības un interešu izglītības piedāvājumu;
 - 4.5. sadarboties ar uzņēmējiem, arī iesaistīties tehnoloģiju izstrādē, pārnesē un inovācijā;
 - 4.6. garantēt akadēmiskā personāla un studējošo akadēmisko brīvību, sekmēt harmonisku personības attīstību un veselīgu dzīvesveidu;
 - 4.7. uzturēt un pilnveidot akadēmiskā godīguma, atvērtības, vienādas attieksmes un interešu konfliktu nepieļaušanas principus;
 - 4.8. nodrošināt starptautiskiem standartiem atbilstošu akadēmiskās darbības un sadzīves vidi, rūpēties par darbībai nepieciešamo mantu un vairo to;
 - 4.9. nodrošināt studijas latviešu valodā un veikt pētniecību ar Latvijas valsti, tās dabu, sabiedrību, latviešu kultūru un valodu saistītajās zinātnēs;
 - 4.10. veicināt Latvijas pilsoniskās sabiedrības izaugsmi;

- 4.11. sekmēt starptautiski pieejamu studiju programmu attīstību, studiju un pētniecības vides internacionālizāciju, turpinot attīstīt Universitāti kā starptautiski atzītu akadēmisko institūciju;
- 4.12. sadarboties ar citām augstskolām un pētniecības organizācijām, kā arī sociālajiem partneriem un uzņēmumiem, veidojot zinātnes, pētniecības un inovācijas ekosistēmu stratēģiskās specializācijas jomās.

.....

Augstskolu likuma 10. panta otrās daļas 5. punkts noteic, ka augstskolas satversmē ietverami noteikumi par augstskolas darbības pamatvirzieniem un uzdevumiem. Latvijas Universitātes darbības pamatvirzieni (darbības jomas) ir gan tādas ikvienai augstskolai raksturīgas un pašsaprotamas jomas kā studijas, zinātniskā pētniecība, sabiedrības un tautsaimniecības attīstība, gan arī Latvijas Universitātei specifiskās jomas – latviešu valodas un kultūras saglabāšana un attīstība. Šīs darbības jomas arī saskan ar Latvijas Universitātes devīzi – “Zinātnei un Tēvijai”.

Satversmes 4. punktā noteiktie uzdevumi detalizē Universitātes darbības pamatvirzienos veicamos uzdevumus. Tādējādi Satversmes 3. un 4. punkta jēga ir vispārēji noteikt Universitātes kā atvasinātas publiskas personas pamatkompetenci, radot tiesisku pamatu veikt konkrētas, no 3. un 4. punkta izrietošas darbības.

.....

5. Šai Satversmei Universitātes normatīvo aktu hierarhijā ir augstākais juridiskais spēks. Pretrunu gadījumā ar citiem normatīvajiem aktiem piemērojami Satversmes noteikumi.

.....

1998. gada Satversme, tāpat kā pārējo valsts dibināto augstskolu satversmes, bija apstiprināta ar likumu, proti, tai bija likuma spēks. Līdz ar to Satversmes augstākais juridiskais

spēks (ārējs normatīvs akts) pārējo Universitātes iekšējo normatīvo aktu hierarhijā bija neapstrīdams. 2021. gada 8. jūnija grozījumi Augstskolu likumā mainīja valsts dibināto augstskolu satversmju apstiprināšanas kārtību un noteica, ka turpmāk satversmi izstrādā senāts, bet apstiprina padome un satversmes sapulce (Augstskolu likuma 10. panta ceturtā, piektā, sestā un septītā daļa). Tādējādi **Universitātes Satversme ir iekšējs normatīvs akts**, kuru Saeima vairs neapstiprina. Tomēr Satversmes juridiskā statusa maiņa (no likuma uz iekšēju normatīvu aktu) nemaina faktu, ka Satversmei ir augstākais juridiskais spēks Universitātes iekšējo normatīvo aktu hierarhijā. Satversmes kā augstākā iekšējā normatīvā akta statuss ir pašsaprotams. Tomēr Satversmē šāda norma ir ietverta, lai izslēgtu jebkādas iespējas ar zemāka līmeņa normatīvajiem aktiem mainīt Satversmē ietvertās normas. Noteikumam, ka “pretrunu gadījumā ar citiem normatīvajiem aktiem piemērojami Satversmes noteikumi” ir praktiska nozīme arī tādēļ, ka virkne Universitātes normatīvo aktu, kuri bija pieņemti līdz Satversmes spēkā stāšanās dienai, paredz citādu regulējumu nekā Satversme. Tādēļ Satversmē nepārprotami noteikts, ka iepriekšējais regulējums, ciktāl tas ir pretrunā Satversmei, nav piemērojams.

Satversmē nav regulējuma par citu **Universitātes iekšējo normatīvo aktu hierarhiju**. Šis jautājums ir noregulēts Valsts pārvaldes iekārtas likuma 78. panta pirmajā daļā: “Ja amatpersona konstatē pretrunu starp iekšējiem normatīvajiem aktiem, tā piemēro to iekšējo normatīvo aktu, kuru izdevusi augstāka iestāde vai amatpersona.” Līdz ar to principā **augstāks juridiskais spēks ir tam iekšējam normatīvajam aktam, kuru izdevusi augstāka institūcija** (amatpersona). Vienlaikus jāuzsver, ka Universitātes augstāko lēmēj institūciju (Satversmes 7. punkts) izdoto normatīvo aktu savstarpējo hierarhiju noteikt nav praktiskas nozīmes. Augstāko lēmēj institūciju kompetence ir izsmeļoši noteikta Augstskolu likumā

un principā tā nepārklājas. Turklāt augstākās lēmēj institūcijas nav padotas cita citai (Satversmes 8. punkts), tādēļ viena lēmēj institūcija un tās izdots normatīvais akts nav uzskatāms par augstāku par pārējām lēmēj institūcijām un to izdotajiem normatīvajiem aktiem. Ja tomēr starp šāda veida aktiem rodas pretrunas, strīdu par piemērojamo normu izšķir Akadēmiskā šķīrējtiesa, ņemot vērā likumā noteikto lēmēj institūcijas kompetenci, nevis hierarhiju. Jāuzsver, ka plašas normatīvo aktu izdošanas tiesības Augstskolu likums paredz tikai padomei, senātam un rektoram. Satversmes sapulce var pieņemt tikai Universitātes Satversmi un Satversmes sapulces nolikumu, bet Akadēmiskā šķīrējtiesa – tikai savu nolikumu.

Ja normatīvo aktu ir izdevis rektors, īstenojot citas lēmēj institūcijas pilnvarojumu (Satversmes 10. punkts), un rektora izdots normatīvais akts pārkāpj pilnvarojuma robežas vai rada citas pretrunas ar pilnvarojošo normatīvo aktu, piemērojams pilnvarojošā normatīvajā aktā ietvertais regulējums.

.....

6. Šī Satversme noteic Universitātes statusu, darbību, galveno lēmēj institūciju izveidošanas un darbības principus un citus Universitātes darbības jautājumus tiktāl, ciktāl tos nenoteic likums.

.....

Satversmes 6. punktā ietverts Satversmes izstrādē ievērotais princips, ka tajā netiek dublēts likumā ietvertais regulējums. Tādēļ Satversmes normas ir jāpiemēro kopsakarā ar Augstskolu likumā un citos ārējos normatīvajos aktos ietverto regulējumu.

2

UNIVERSITĀTES GALVENĀS LĒMĒJINSTITŪCIJAS

2.1. Pamatnoteikumi

7. Universitātes galvenās lēmējinstiūcijas ir Satversmes sapulce, Senāts, Padome, rektors un Akadēmiskā šķirējtiesa.

Satversmes 7. punktā minētās instiūcijas Valsts pārvaldes iekārtas likuma izpratnē ir Latvijas Universitātes kā atvasinātas publiskas personas orgāni. **Orgāns** ir publiskas personas “galva”, no kura ir atkarīga pārējo publiskas personas iestāžu darbība.¹¹ Ikvienai juridiskai personai kā organizācijai ir nepieciešama viena vai vairākas augstākās lēmējinstiūcijas, kurām ir piešķirta kompetence izlemt pašus svarīgākos publiskas personas darbības jautājumus. Parasti atvasinātai publiskai personai ir viens orgāns (piemēram, pašvaldības orgāns ir dome, Latvijas Bankas orgāns ir Latvijas Bankas padome). Tomēr Augstskolu likums paredz, ka **augstskolām ir trīs obligātie orgāni**: padome, senāts un rektors. Turklāt augstskola var izvēlēties veidot arī **vēl divus citus orgānus**: satversmes sapulci un akadēmisko šķirējtiesu. Tas noteikts Augstskolu likuma 12. panta pirmajā daļā: “Valsts dibinātas augstskolas – atvasinātas publiskas personas – pārvaldes orgāni ir augstskolas padome, senāts un rektors, kā arī satversmes sapulce un akadēmiskā šķirējtiesa, ja augstskolas satversmē tādas paredzētas.” Universitātes Satversmē tās **orgāni saukti par galvenajām lēmējinstiūcijām**, tā uztveramāk atspoguļojot šā juridiskā termina jēgu.

Lai arī likums paredz, ka satversmes sapulce un akadēmiskā šķirējtiesa nav obligāti orgāni, tie Satversmē ir paredzēti, galvenokārt ņemot vērā Universitātes pašpārvaldes tradīcijas. Satversmes projekta izstrādes laikā plašākas diskusijas bija vien par akadēmiskās šķirējtiesas nepieciešamību.

¹¹ Briede J., Danovskis E., Kovaļevska A. *Administratīvās tiesības*. Mācību grāmata. Otrais izdevums. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2021, 48. lpp.

Universitātes praksē tās galvenā darbības joma ir Universitātes institūciju un amatpersonu izdoto administratīvo aktu apstrīdēšana. Šīs funkcijas veikšanai ir nepieciešamas īpašas juridiskās zināšanas, kā arī ievērojams laika patēriņš, tādēļ pretendētus uz akadēmiskās šķīrējtiesas locekļu amatiem nereti bijis grūti atrast. Administratīvo aktu apstrīdēšanas funkciju var noteikt arī rektoram, kura uzdevumā attiecīgus lēmumu projektus sagatavo Universitātes Administrācija. Tomēr Satversmē akadēmiskā šķīrējtiesa ir paredzēta, ņemot vērā arī to, ka viena no likumā paredzētajām akadēmiskās šķīrējtiesas funkcijām ir risināt “strīdus starp augstskolas amatpersonām, kā arī struktūrvienību pārvaldes institūcijām, kas atrodas pakļautības attiecībās” (Augstskolu likuma 19. panta pirmās daļas 2. punkts).

Universitātes galveno lēmēj institūciju kompetenci un sastāvu vispārēji var raksturot šādi:

Satversmes sapulce	Padome	Senāts	Rektors	Akadēmiskā šķīrējtiesa
<ul style="list-style-type: none"> Personāla pārstāvības institūcija, kuras uzdevums ir apstiprināt Satversmi un ievēlēt Senātu un Akadēmisko šķīrējtiesu 200 Universitātes personāla pārstāvji no Universitātes iestādēm un studējošie 	<ul style="list-style-type: none"> Augstākā lēmēj institūcija Universitātes budžeta, mantas pārvaldības, struktūras un stratēģiskās vadības jautājumos 11 locekļi (piecus izvirza Senāts, piecus Ministru kabinets un vienu Valsts prezidents) 	<ul style="list-style-type: none"> Augstākā lēmēj institūcija akadēmiskajos jautājumos 50 locekļi (sastāvā ir rektors, 39 Satversmes sapulces ievēlēti akadēmiskā un vispārējā personāla locekļi, 10 Studentu padomes izvirzīti studējošie) 	<ul style="list-style-type: none"> Augstākā Universitātes amatpersona, kas īsteno augstskolas vispārējo administratīvo vadību un bez īpaša pilnvarojuma pārstāv augstskolu Rektoru ievēl Satversmes sapulce 	<ul style="list-style-type: none"> Augstskolas izdoto administratīvo aktu apstrīdēšanas un iekšējo strīdu risināšanas institūcija 5 locekļi (četrus no akadēmiskā personāla ievēl Satversmes sapulce, vienu izvirza Studentu padome)

Universitātes galveno lēmēj institūciju locekļu amati, izņemot rektora amatu, **paši par sevi nav darbinieku amati**. Satversmes sapulces dalībnieka mandāts vispār nav uzskatāms par atsevišķu amatu; tā ir personāla pārstāvības forma. Padomes locekļi, senatori un Akadēmiskās šķirējtiesas locekļi ir atsevišķi amati, taču ietilpst tā saucamajā īpašo **amata attiecību grupā**. Šīs nodarbinātības attiecības valsts pārvaldē rodas tikai no fakta, ka persona ir ievēlēta (iecelta, apstiprināta) amatā ar politisku lēmumu (lēmumu, kur izvēle par personas iecelšanu amatā nav jāpamato ar juridiski noteiktiem kritērijiem).¹² Tādējādi par šiem amatiem nav slēdzami darba līgumi un uz tiem neattiecas Darba likumā ietvertās normas par darba un atpūtas laiku u. tml. Padomes locekļa amats saskaņā ar likumu ir algots amats, un algas apmērs nosakāms saskaņā ar Augstskolu likuma 14.¹ panta sesto daļu. Pārējie amati var nebūt algoti; tiem atlīdzību var noteikt saskaņā ar Valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu un darbinieku atlīdzības likuma 3. panta 6.³ daļu: “Ja tas ir lietderīgi un tam ir pieejami finanšu līdzekļi, amatpersonai (darbiniekam), kurš attiecīgajā valsts vai pašvaldības institūcijā netiek nodarbināts pastāvīgi, bet tiek iecelts, ievēlēts vai apstiprināts amatā (piemēram, komisijās, konsultatīvajās padomēs, darba grupās) konkrētu pienākumu pildīšanai un par šo pienākumu pildīšanu nestājas darba tiesiskajās vai dienesta attiecībās, var noteikt mēnešalgu proporcionāli nostrādātajam laikam.”

Rektora, padomes locekļa un akadēmiskās šķirējtiesas locekļa amats vienlaikus ir arī **valsts amatpersonas amats** saskaņā ar likuma “Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā”. Rektors ir valsts amatpersona saskaņā

¹² Briede J., Danovskis E., Kovaļevska A. *Administratīvās tiesības*. Mācību grāmata. Otrais izdevums. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2021, 175.–176. lpp.

ar šā likuma 4. panta pirmās daļas 16. punktu, bet padomes locekļi un akadēmiskās šķirējtiesas locekļi – saskaņā ar likuma 4. panta otro daļu. Valsts amatpersonas statuss konkrētam amatam nozīmē tikai to, ka personai ir saistoši likumā “Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā” noteiktie ierobežojumi (piemēram, amatu savienošanas ierobežojumi), aizliegumi (piemēram, aizliegums pieņemt lēmumu interešu konflikta situācijā) un pienākumi (piemēram, pienākums iesniegt amatpersonas deklarāciju).

Ievērojama daļa galveno lēmēj institūciju locekļu ir Universitātes darbinieki, un viņu statuss attiecīgajās institūcijās izbeidzas, ja izbeidzas arī darba tiesiskās attiecības. Tomēr darba tiesisko attiecību režīms (piemēram, darbiniekam piešķirtais atvaļinājums) juridiski neietekmē iespēju piedalīties attiecīgo lēmēj institūciju sēdēs. Šādā aspektā ir jānošķir darbinieka amats (piemēram, profesora, vadošā pētnieka) no amata galvenajā lēmēj institūcijā (piemēram, Senātā).

.....

8. Katrai galvenajai lēmēj institūcijai ir sava likumā un šajā Satversmē noteikta kompetence, un tās nav padotas cita citai.

.....

Universitātes galveno lēmēj institūciju kompetence ir noteikta Augstskolu likumā. Satversmes sapulces kompetence ir noteikta Augstskolu likuma 14. pantā, padomes kompetence – 14.¹ un 14.² pantā, senāta kompetence – 15. un 15.¹ pantā, rektora kompetence – 17. un 17.¹ pantā un akadēmiskās šķirējtiesas kompetence – 19. pantā. Taču atsevišķi orgāna kompetences aspekti ir noteikti arī citās Augstskolu likuma normās, kā arī citos ārējos normatīvajos aktos. Lai nodrošinātu savstarpēju sadarbību un atbalstu, atsevišķi orgānu kompetences aspekti ir paredzēti arī šajā Satversmē. Piemēram, Satversmes 15. punkts noteic, ka datumu, līdz kuram ievēlami Satversmes sapulces dalībnieki, noteic Senāts.

Visas Satversmē noteiktās lēmēj institūcijas ir līdztiesīgas un neatrodas savstarpējās padotības attiecībās. Tomēr Augstskolu likums paredz gadījumus un kārtību, kādā galvenās lēmēj institūcijas var kontrolēt cita citas darbību. Piemēram, Augstskolu likuma 17. panta devītā daļa noteic, ka rektora atcelšanu no amata var rosināt padome, senāts vai satversmes sapulce, bet lēmumu par to pieņem gan senāts, gan padome.

Augstskolu likuma 14.¹ panta pirmā daļa noteic, ka “valsts augstskolas padome ir koleģiāla valsts augstskolas augstākā lēmēj institūcija [...]”. Šajā normā lietotie vārdi “augstākā lēmēj institūcija” nenozīmē, ka padome ir hierarhiski augstāka institūcija par pārējiem orgāniem, bet gan to, ka padomes kompetencē ir izlemt būtiskākos jautājumus, kas saistīti ar visas augstskolas ilgtspējīgu attīstību, stratēģisko un finanšu uzraudzību.

.....

9. Galvenās lēmēj institūcijas ir tiesīgas pieprasīt paskaidrojumus no citām Universitātes institūcijām un amatpersonām.

.....

Universitātes iestādes un amatpersonas ir tieši vai pastarpināti padotas rektoram (Satversmes 36. punkts), tādēļ rektors, veicot savas funkcijas, ir tiesīgs pieprasīt paskaidrojumus no šīm iestādēm un amatpersonām kā augstāka amatpersona. Pārējām galvenajām lēmēj institūcijām Universitātes iestādes un amatpersonas nav padotas, tomēr šo lēmēj institūciju darbībā ir svarīgi pieprasīt tām nepieciešamo informāciju. Līdz ar to Satversmes 9. punkts paredz katrai galvenajai lēmēj institūcijai tiesības pieprasīt paskaidrojumus gan no citas lēmēj institūcijas, gan citām Universitātes iestādēm un amatpersonām. “Paskaidrojuma pieprasījums” šā punkta izpratnē ir lūgums sniegt informāciju (piemēram, dokumentu kopijas), viedokli, faktu izklāstu u. tml. Paskaidrojuma sniegšanas formu nosaka attiecīgā lēmēj institūcija, un to var sniegt gan rakstveidā, gan mutvārdos (pieprasījums piedalīties galvenās lēmēj institūcijas sēdē).

No Satversmes 9. punkta izriet visu Universitātes institūciju un amatpersonu pienākums sadarboties ar galvenajām lēmēj institūcijām, ciktāl tas nepieciešams to funkciju veikšanai.

Šā Satversmes punkta neizpilde attiecībā uz amatpersonu, kurai bija jānodrošina paskaidrojuma sniegšana, var tikt uzskatīta par darba devēja rīkojuma nepildīšanu Darba likuma izpratnē.

.....

10. Satversmes sapulce, Senāts un Padome savas kompetences ietvaros izdod normatīvos aktus un citus lēmumus, kā arī var pilnvarot rektoru izdot to īstenošanai nepieciešamus lēmumus. Rektors izdod normatīvos aktus Augstskolu likuma, citu ārējo normatīvo aktu, kā arī Satversmes sapulces, Senāta un Padomes noteiktajos gadījumos. Rektors ir tiesīgs izdot normatīvos aktus un citus lēmumus arī ikvienā jautājumā, kas nav tieši noteikts citu galveno lēmēj institūciju kompetencē.

.....

Satversmes 10. punktā ir noteikta Universitātes galveno lēmēj institūciju kompetence izdot normatīvus aktus un citus lēmumus. No Augstskolu likumā ietvertās galveno lēmēj institūciju kompetences izriet, ka normatīvus aktus var izdot Satversmes sapulce, Senāts, Padome un rektors.

Saskaņā ar Augstskolu likuma 14. pantā noteikto Satversmes sapulces kompetenci vienīgais normatīvais akts, kura apstiprināšana ir Satversmes sapulces kompetencē, ir pati Satversme. Papildus tam Satversmes sapulce var pieņemt arī tās nolikumu (Satversmes 11. punkts). Citus normatīvus aktus Satversmes sapulce pieņemt nav tiesīga.

Padomes un Senāta kompetence, un attiecīgi no tās izrietošās tiesības izdot attiecīgus **normatīvus aktus** ir noteikta attiecīgi Augstskolu likuma 14.¹, 14.², 15. un 15.¹ pantā. Daļā no šajos pantos paredzētās kompetences paredz pienākumu

izdot konkrētus normatīvos aktus (piemēram, saskaņā ar Augstskolu likuma 14.² panta pirmās daļas 9. punktu padome apstiprina rektora vēlēšanu nolikumu). Turpretim daļa nosaka vien vispārēju kompetenci, kurā attiecīgās lēmēj institūcijas ir tiesīgas izdot normatīvus aktus. Piemēram, saskaņā ar Augstskolu likuma 15. panta pirmo daļu Senāts atbild “par augstskolas izglītības, pētniecības, radošās darbības izcilību, attīstību un atbilstību starptautiski atzītiem kvalitātes standartiem. Senāts regulē augstskolas akadēmiskās, radošās un zinātniskās darbības jomas”.

Rektors normatīvus aktus var izdot divos gadījumos:

- 1) ja rektora tiesības izdot normatīvus aktus ir paredzētas Augstskolu likumā vai citā ārējā normatīvā aktā (piemēram, no Augstskolu likuma 20. panta otrās daļas izriet, ka rektors apstiprina universitātes iestāžu nolikumus), vai Satversmes sapulces, Senāta un Padomes noteiktajos gadījumos. Senāts un Padome šajā Satversmes punktā minētās tiesības pilnvarot rektoru izdot citus normatīvus aktus parasti izmanto tad, kad kāda jautājuma noregulēšanai nepieciešams detalizēts, “tehnisks” vai bieži grozāms noregulējums. Šādā gadījumā būtiskākie jautājumi tiek noregulēti Senāta vai Padomes pieņemtajā normatīvajā aktā, bet rektoram tiek paredzēts pilnvarojums izdot normatīvu aktu, lai detalizētāk noregulētu kādu Senāta vai Padomes normatīvā akta īstenošanai nepieciešamu jautājumu. Šajā punktā paredzētās Satversmes sapulces tiesības pilnvarot rektoru noregulēt kādu jautājumu faktiski nav īstenojamas (sk. šo komentāru pirmo rindkopu);
- 2) jebkurā gadījumā, kad ar normatīvu aktu nepieciešams noregulēt tādu augstskolas darbībai nepieciešamu jautājumu, kas nav noteikts citu galveno lēmēj institūciju kompetencē un izriet no Augstskolu likuma 17.¹ pantā noteiktās rektora kompetences (piemēram, lietvedības kārtību,

darba kārtības noteikumus, ugunsdrošības noteikumus u. tml.).

Satversmes 10. punkts galvenajām lēmēj institūcijām paredz arī tiesības pieņemt dažādus citus lēmumus, kuriem nav normatīva rakstura, ciktāl šie lēmumi attiecas uz galveno lēmēj institūciju kompetenci.

Satversmes 10. punktā minētie lēmumi var būt gan tādi, kuri rada tiesiskas sekas (piemēram, Senāta lēmums virzīt akreditācijai studiju virzienu), gan tādi, kuriem tiesisku segu nav (piemēram, Padomes lēmums aicināt Ministru kabinetu piešķirt papildu finansējumu Universitātes akadēmiskā personāla algām).

.....

11. Satversmes sapulces, Senāta, Padomes un Akadēmiskās šķirējtiesas darbu reglamentē to apstiprināti nolikumi.

.....

Satversmes 11. punkts paredz Satversmes sapulces, Senāta, Padomes un Akadēmiskās šķirējtiesas tiesības pieņemt vienu vai vairākus normatīvus aktus, kuri regulē to iekšējo darbību. Šajos normatīvajos aktos nevar reglamentēt kompetenci (tā ir noteikta likumā) vai lēmumu pieņemšanai nepieciešamo balsu skaitu (tā ir noteikta Satversmē), bet var reglamentēt iekšējās procedūras (lietu iesniegšanas un izskatīšanas kārtību u. tml.). Satversmes sapulces darbību reglamentē 2022. gada 27. maijā pieņemtais Satversmes sapulces nolikums, Senāta darbību – 2022. gada 19. decembrī pieņemtais Senāta nolikums, Padomes darbību – 2022. gada 30. maijā pieņemtais Padomes nolikums, bet Akadēmiskās šķirējtiesas darbību – 2006. gada 22. februāra Akadēmiskās šķirējtiesas nolikums (atbilstoši tobrīd spēkā esošajam regulējumam pieņēmusi Satversmes sapulce).

2.2. Satversmes sapulce

12. Satversmes sapulcē ir 200 dalībnieki – 130 dalībnieki no akadēmiskā personāla, 20 dalībnieki no vispārējā personāla un 50 studējošie.

Augstskolu likumā ir ietverti vairāki nosacījumi, kuri jāievēro Universitātei, Satversmē reglamentējot Satversmes sapulces darbību:

1. Augstskolu likuma 13. panta otrā daļa noteic: “Satversmes sapulci atbilstoši augstskolas satversmē noteiktajam personāla pārstāvības principam kopskaitā līdz 200 personām uz trim gadiem ievēlē vispārīgās vēlēšanās.”
2. Augstskolu likuma 13. panta trešā daļa noteic: “Augstskolas personāla pārstāvības principus, pēc kuriem augstskolā tiek noteikts satversmes sapulces locekļu skaits, nosaka augstskolas satversmē.”
3. Augstskolu likuma 13. panta piektā daļa noteic: “Akadēmiskā personāla pārstāvju īpatsvars satversmes sapulcē nedrīkst būt mazāks par 60 procentiem un studējošo īpatsvars – mazāks par 20 procentiem, lai pēc iespējas būtu nodrošināta visos studiju līmeņos studējošo pārstāvība. Studējošo pārstāvjus ievēlē studējošo pašpārvalde tās noteiktajā kārtībā.”

Tādējādi Satversmes 12. punkta mērķis ir noteikt Satversmes sapulces dalībnieku skaitu un personāla pārstāvības principus. Satversmē ir paredzēts maksimālais likumā pieļaujamais Satversmes sapulces dalībnieku skaits – 200 (1998. gada Satversmē bija paredzēti 300 dalībnieki). Satversmē ietvertā Universitātes personāla pārstāvības proporcija Satversmes sapulcē ir pārņemta no 1998. gada Satversmes (tajā no 300 Satversmes sapulces locekļiem 200 jeb 66,6% no kopējā skaita bija akadēmiskā personāla pārstāvji, 25 jeb 6,6% no kopējā skaita bija vispārējā personāla pārstāvji un 75 jeb 25% no kopējā skaita bija

studējošo pārstāvji). Šobrīd 65% no visiem Satversmes sapulces dalībniekiem veido akadēmiskā personāla pārstāvji, 10% – vispārējā personāla pārstāvji un 25% – studējošo pārstāvji.

.....

13. Satversmes sapulces dalībniekus, izņemot studējošos, ievēl personāls no attiecīgās personāla grupas. No katras iestādes ievēlējamo dalībnieku skaitu nosaka proporcionāli tajā nodarbināto attiecīgās personāla grupas darbinieku skaitam. Akadēmiskā personāla pārstāvību nosaka tā, lai Satversmes sapulcē ir ievēlēti 65 dalībnieki no dzīvības zinātņu, veselības aprūpes, medicīnas, dabaszinātņu, matemātikas un datorikas jomām un 65 dalībnieki no sociālo zinātņu, humanitāro un mākslas zinātņu jomām.

.....

Satversmes 13. punktā ir nostiprināts princips, ka ikvienam Universitātes akadēmiskā un vispārējā personāla darbiniekam ir tiesības gan piedalīties savas personāla grupas locekļu vēlēšanās, gan tajās kandidēt. Studējošo pārstāvjus Satversmes sapulcē izvirza Latvijas Universitātes Studentu padome tās noteiktajā kārtībā.

Akadēmiskā un vispārējā personāla dalībnieku vēlēšanas tiek organizētas iestādē. Saskaņā ar Latvijas Universitātes Satversmes sapulces, Senāta un Akadēmiskās šķirējtiesas vēlēšanu nolikumā ietvertu formulu tiek noteikts no katras iestādes ievēlamais Satversmes sapulces dalībnieku skaits katrai personāla grupai (akadēmiskajam un vispārējam personālam) atsevišķi. Piemēram, ņemot vērā fakultātē X nodarbināto akadēmiskā un vispārējā personāla skaitu proporcionāli kopējam Universitātē nodarbināto skaitam, tiek aprēķināts, cik Satversmes sapulces dalībnieku no fakultātes X ievēlami akadēmiskā personāla grupā un vispārējā personāla grupā. “Iestādes, kurām atbilstoši aprēķinātajai proporcijai kādā no personāla grupām neiznāk viena pilna pārstāvniecības vieta, Satversmes sapulces dalībnieku vēlēšanās šajā grupā tiek apvienotas tā,

lai tām pienāktos viena vai vairākas pārstāvniecības vietas, vai tiek pievienotas (to personāla skaits tiek pievienots) citām radniecīgām iestādēm, kurām jau ir viena vai vairākas pārstāvniecības vietas.” (Latvijas Universitātes Satversmes sapulces, Senāta un Akadēmiskās šķīrējtiesas vēlēšanu nolikuma 8.6. punkts.) Arī šajā gadījumā tiek nodrošināts, ka ikvienam Universitātes personāla loceklim ir tiesības piedalīties un kandidēt vēlēšanās, taču no Satversmes neizriet garantija, ka Satversmes sapulcē tiek ievēlēti pārstāvji no ikvienas iestādes.

Satversmes 13. punkts nodrošina arī to, ka no akadēmiskā personāla līdztiesīgi ir pārstāvēti gan dzīvības zinātņu, veselības aprūpes, medicīnas, dabaszinātņu, matemātikas un datorikas jomas pārstāvji, gan sociālo zinātņu, humanitāro un mākslas zinātņu jomas pārstāvji.

Satversmē nav pārņemts 1998. gada Satversmē ietvertais noteikums, ka ne mazāk kā 50% no visiem akadēmiskā personāla pārstāvjiem ir jābūt profesoriem. Šis noteikums ievērojami apgrūtināja jau tā sarežģīto Satversmes sapulces vēlēšanu procedūru un ievēlamo dalībnieku noteikšanu.

Ja viens un tas pats darbinieks ieņem vairākus amatus dažādās iestādēs vai dažādās personāla grupās, balsot un kandidēt Satversmes sapulces vēlēšanās viņš var tikai no vienas personāla grupas vienā iestādē (Latvijas Universitātes Satversmes sapulces, Senāta un Akadēmiskās šķīrējtiesas vēlēšanu nolikuma 17. punkts).

Satversmes sapulces 2022. gada vēlēšanās tika noteikts šāds akadēmiskā personāla dalībnieku skaits, kas ievēlams no katras iestādes:¹³

¹³ 1. pielikums rektora 13.04.2022. rīkojumam Nr. 1-4/223.

Nr. p. k.	Iestādes nosaukums	Akadēmiskā personāla pārstāvju skaits
1.	Astronomijas institūts	1
2.	Atomfizikas un spektroskopijas institūts	4
3.	Bioloģijas fakultāte	4
4.	Bioloģijas institūts	4
5.	Biznesa, vadības un ekonomikas fakultāte	10
6.	Botāniskais dārzs	1
7.	Datorikas fakultāte	5
8.	Filozofijas un socioloģijas institūts	5
9.	Fizikas institūts	3
10.	Fizikas, matemātikas un optometrijas fakultāte	9
11.	Ģeodēzijas un ģeoinformātikas institūts	1
12.	Ģeogrāfijas un Zemes zinātņu fakultāte	8
13.	Humanitāro zinātņu fakultāte	9
14.	Juridiskā fakultāte	4
15.	Kardioloģijas un reģeneratīvās medicīnas institūts	1
16.	Ķīmijas fakultāte	4
17.	Ķīmiskās fizikas institūts	3
18.	Klīniskās un profilaktiskās medicīnas institūts	2
19.	Latviešu valodas institūts	5
20.	Latvijas vēstures institūts	4
21.	Materiālu mehānikas institūts	1
22.	Medicīnas fakultāte	8
23.	Mikrobioloģijas un biotehnoloģijas institūts	2
24.	Pedagoģijas, psiholoģijas un mākslas fakultāte	14
25.	Sociālo zinātņu fakultāte	6
26.	Teoloģijas fakultāte	2
27.	Vēstures un filozofijas fakultāte	2
28.	Rīgas Medicīnas koledža	1

29.	Paula Stradiņa medicīnas koledža	2
30.	Literatūras, folkloras un mākslas institūts	3
31.	LU Rīgas 1. medicīnas koledža	1
32.	Apvienotā grupa (LU Bibliotēka, Akadēmiskā bibliotēka, Starpnozaru izglītības inovāciju centrs)	1
KOPĀ		130

Savukārt vispārējā personāla grupā 2022. gada Satvermes sapulces vēlēšanās tika noteikts šāds dalībnieku skaits, kas ievēlams no iestādēm:¹⁴

Nr. p. k.	Iestādes nosaukums	Vispārējā personāla pārstāvju skaits
1.	LU Administrācija	5
2.	APVIENOTĀ GRUPA: LU Bibliotēka; LU Akadēmiskā bibliotēka; LU Akadēmiskais apgāds un Latvijas Universitātes Muzejs	1
3.	Botāniskais dārzs	1
4.	APVIENOTĀ GRUPA (fakultātes un institūti humanitāro zinātņu jomā): Filozofijas un socioloģijas institūts; Humanitāro zinātņu fakultāte; Latviešu valodas institūts; Latvijas vēstures institūts; Teoloģijas fakultāte; Vēstures un filozofijas fakultāte	2

¹⁴ 2. pielikums rektora 13.04.2022. rīkojumam Nr. 1-4/223.

5.	APVIENOTĀ GRUPA (fakultātes dabaszinātņu jomā): Bioloģijas fakultāte; Datorikas fakultāte; Fizikas, matemātikas un optometrijas fakultāte; Ģeogrāfijas un Zemes zinātņu fakultāte; Ķīmijas fakultāte; Medicīnas fakultāte	4
6.	APVIENOTĀ GRUPA (fakultātes sociālo zinātņu jomā): Biznesa, vadības un ekonomikas fakultāte; Juridiskā fakultāte; Sociālo zinātņu fakultāte; Pedagoģijas, psiholoģijas un mākslas fakultāte	4
7.	APVIENOTĀ GRUPA (institūti dabaszinātņu jomā): Astronomijas institūts; Atomfizikas un spektroskopijas institūts; Bioloģijas institūts; Fizikas institūts; Ģeodēzijas un ģeoinformātikas institūts; Kardioloģijas un reģeneratīvās medicīnas institūts; Klīniskās un profilaktiskās medicīnas institūts; Ķīmiskās fizikas institūts; Materiālu mehānikas institūts; Mikrobioloģijas un biotehnoloģijas institūts; Starptautiskais Indijas studiju institūts	2
8.	APVIENOTĀ GRUPA (filiāles un centri): Alūksnes filiāle; Bauskas filiāle; Cēsu filiāle; Jēkabpils filiāle; Kuldīgas filiāle; Madonas filiāle; Tukuma filiāle; Eiropas un sabiedrības attīstības studiju akadēmiskais centrs; Jūdaikas studiju centrs; Kultūras centrs; LU centrs “Konfūcija institūts”; Sporta centrs; Pirmsstudiju mācību centrs; Rezidentūras attīstības programma; Reģionālais centrs; Inovāciju centrs; Starpnozaru izglītības inovāciju centrs; Studentu padomes birojs; Baltijas–Vācijas augstskolu birojs	1
KOPĀ		20

-
- 14. Satversmes sapulces dalībnieku, izņemot studējošos, vēlēšanu kārtību, kā arī kārtību, kādā izskata Satversmes sapulces priekšsēdētāja ierosinājumu atsaukt Satversmes sapulces locekli, nosaka Senāta un Padomes apstiprināts nolikums.**
-

Detalizētu Satversmes sapulces vēlēšanu norises kārtību Satversmē noteikt nav lietderīgi, tādēļ Satversmes sapulces dalībnieku vēlēšanu kārtība ir jānosaka vieglāk grozāmā tiesību aktā. Satversmes 14. punkts īsteno Augstskolu likuma 13. panta ceturtajā daļā noteikto: “Satversmes sapulces vēlēšanu organizēšanai no augstskolas akadēmiskā, vispārējā personāla un studējošo pārstāvjiem tiek izveidota satversmes sapulces vēlēšanu komisija. Satversmes sapulces vēlēšanu komisijas izveides nosacījumus un kārtību, skaitlisko sastāvu, pienākumus, kā arī vēlēšanu procesa norises un uzraudzības kārtību regulē augstskolas satversmes sapulces vēlēšanu komisijas nolikums. Šo nolikumu izstrādā augstskolas senāts, bet apstiprina augstskolas senāts un padome.”

Ievērojot šo regulējumu, Senāts (28.02.2022.) un Padome (11.04.2022.) apstiprināja Latvijas Universitātes Satversmes sapulces, Senāta un Akadēmiskās šķīrējtiesas vēlēšanu nolikumu.

Studējošo pārstāvju ievēlēšanas kārtību Satversme neregulē – “studējošo pārstāvjus ievēlē studējošo pašpārvalde tās noteiktajā kārtībā” (Augstskolu likuma 13. panta piektā daļa).

.....

- 15. Satversmes sapulces dalībnieku vēlēšanas notiek reizi trijos gados, ja vien likumā noteiktajos gadījumos Satversmes sapulces pilnvaras neizbeidzas pirms termiņa. Datumu, līdz kuram ievēlami Satversmes sapulces dalībnieki, noteic Senāts. Satversmes sapulce uz pirmo sēdi sanāk mēneša laikā no šī datuma. Ar jaunievēlētās Satversmes sapulces sanākšanu uz pirmo sēdi izbeidzas iepriekšējās Satversmes**

sapulces pilnvaras. Pirmo Satversmes sapulces sēdi līdz Satversmes sapulces priekšsēdētāja ievēlēšanai vada iepriekšējās Satversmes sapulces priekšsēdētājs vai cita persona viņa uzdevumā.

Satversmes sapulces pilnvaru termiņš (trīs gadi) ir noteikts Augstskolu likuma 13. panta otrajā daļā. Satversmes sapulces pilnvaras pirms termiņa izbeidzas Augstskolu likuma 13. panta desmitajā daļā minētajos gadījumos: “Ja satversmes sapulce nav lemtspējīga, tās funkcijas satversmē noteiktajā kārtībā uz laiku līdz jaunas satversmes sapulces ievēlēšanai pilda senāts. Satversmes sapulce nav lemtspējīga, ja tā divu mēnešu laikā no sēdes sasaukšanas dienas nav pieņēmusi lēmumu par šā likuma 14. panta 1., 2., 5. vai 7. punktā noteiktajiem jautājumiem. Šādā gadījumā nekavējoties tiek rīkotas jaunas satversmes sapulces vēlēšanas.” Augstskolu likuma 14. panta 1., 2., 5. un 7. punktā minētie jautājumi ir augstskolas satversmes un tās grozījumu apstiprināšana (1. punkts), rektora ievēlēšana amatā (2. punkts), senāta ievēlēšana (5. punkts) un akadēmiskās šķirējtiesas ievēlēšana (7. punkts).

Saskaņā ar Satversmes 15. punktu Senāts noteic datumu, līdz kuram ir jābūt pabeigtām Satversmes sapulces dalībnieku vēlēšanām iestādē. Šim datumam vajadzētu sakrist vai būt pēc iespējas tuvāk iepriekšējās Satversmes sapulces pilnvaru beigu datumam.

Pēc tam, kad ir pabeigtas Satversmes sapulces dalībnieku vēlēšanas iestādēs, Satversmes sapulce var konstituēties jeb sanākt uz pirmo sēdi. Satversmes 15. punkts noteic, ka Satversmes sapulce uz pirmo sēdi sanāk mēneša laikā no Senāta noteiktā datuma. Lēmumu par jaunievēlētās Satversmes sapulces sasaukšanu uz pirmo sēdi pieņem iepriekšējās Satversmes sapulces priekšsēdētājs vai viņa uzdevumā – cita persona.

Satversmes 15. punktā ir nostiprināts Satversmes sapulces **pilnvaru nepārtrauktības princips** – iepriekšējās Satversmes

sapulces pilnvaras izbeidzas tikai tad, kad uz pirmo sēdi sanākusi jaunievēlētā Satversmes sapulce. No šī brīža skaitāms Satversmes sapulces triju gadu pilnvaru termiņš. Taču jāuzsver, ka Satversmes sapulces pilnvaras beidzas **nevis ar triju gadu termiņa beigām, bet gan ar jaunās Satversmes sapulces sanākšanu uz pirmo sēdi**. Tādējādi faktiskais Satversmes sapulces pilnvaru laiks var būt nedaudz ilgāks par trim gadiem.

.....

16. Satversmes sapulce ir lemttiesīga, ja tajā piedalās vismaz 100 Satversmes sapulces dalībnieki.

.....

Satversmes 16. punktā ir noteikts **kvorums sēdes norisei** – 100 jeb vismaz puse no visiem Satversmes sapulces dalībniekiem. Apstāklim, ka faktiskais kopējais Satversmes sapulces dalībnieku skaits ir mazāks par 200, nav nozīmes, nosakot kvorumu.

Koleģiālu lēmējinstiūciju sēdēs kvorumu parasti nosaka vairākas reizes. Pirmā reize, kad nosaka kvorumu, ir sēdes sākumā. Šajā gadījumā tiek pārbaudīts, vai sēdei ir reģistrējušies vismaz 100 Satversmes sapulces dalībnieki. Pēc tam, kad sēde ir sākusies, šim sākotnēji reģistrētajam dalībnieku skaitam vairs nav nozīmes. Pēc tam kvorumu pārbauda katrā balsojumā (ja balsojuši mazāk par 100 dalībniekiem, kaut arī sēdes telpā faktiski ir vairāk dalībnieku, tad nav kvoruma, līdz ar to balsojumu nevar uzskatīt par notikušu, kā arī tad, ja sēdes laikā pastāv šaubas par sēdes norisei nepieciešamo klātesošo skaitu).

Risinājums gadījumam, ja Satversmes sapulces sēdē nav kvoruma, ir ietverts Satversmes sapulces nolikuma 27. punktā: “Ja pēc balsošanas konstatē, ka sēdē nav Latvijas Universitātes Satversmē noteiktā kvoruma, Satversmes sapulces priekšsēdētājs izsludina pārtraukumu. Ja arī pēc pārtraukuma nav kvoruma, Satversmes sapulces priekšsēdētājs lemj par turpmāko sēdes norisi.”

.....

17. Satversmes sapulces lēmums ir pieņemts, ja par to nobalsojuši vairāk nekā puse no balsojušajiem Satversmes sapulces dalībniekiem, izņemot likumā, Satversmes 22. un 34. punktā minētos lēmumus.

.....

Satversmes sapulce tai iesniegto lēmumprojektu vai kandidatūru var vai nu pieņemt, vai noraidīt. Lēmums atbalstīt lēmumprojektu vai kandidatūru ir pieņemts, ja par to nobalsojuši vairāk nekā puse no balsojušajiem. **Balsojušo skaitā atklātās vēlēšanās ir skaitāmi tie, kas balsojuši “par”, “pret” vai “atturas”, nevis skaits, kas sēdes sākumā reģistrēts kvorumam. Balsojumā ar vēlēšanu zīmēm balsojušo skaits ir urnā atrasto vēlēšanu zīmju skaits neatkarīgi no tā, vai tās ir vai nav pareizi aizpildītas. Lēmuma pieņemšanai nepieciešamo balsu skaits parasti katram balsojumam atšķiras (mainās sēdes laikā).**

Piemēram, ja balsojumā piedalījušies 120 Satversmes sapulces dalībnieki, lēmumprojekts (kandidatūra) ir atbalstīta, ja par to nobalsojis vismaz 61 Satversmes sapulces dalībnieks. Ja balsojumā piedalījies 121 Satversmes sapulces dalībnieks, tad lēmumprojekts (kandidatūra) ir atbalstīta, ja par to nobalsojis vismaz 61 Satversmes sapulces dalībnieks (arī šajā gadījumā tas ir vairāk par pusi). Ja Satversmes sapulces balsojumā piedalījušies 122 dalībnieki, tad lēmumprojekts (kandidatūra) ir atbalstīta, ja par to nobalsojuši vismaz 62 Satversmes sapulces dalībnieki. Ja Satversmes sapulces balsojumā piedalījušies 99 Satversmes sapulces dalībnieki, balsojums nav noticis.

Balsošana Satversmes sapulcē ir tiesība, nevis pienākums, tādēļ Satversmes sapulces dalībnieks var izvēlēties: vai nu balsot, izsakot attieksmi (“par”, “pret”, “atturas”), vai nebalsot. **Nebalsošanas gadījumā viņš nav skaitāms kvorumā.**

Ja balsojums notiek atklāti (ar roku pacelšanu) un nav šaubu par to, kāda ir vairākuma balsotāju attieksme, balsis var neskaitīt. Tāpat Satversmes sapulces sēdes vadītājs vairākumu

var konstatēt, uzdodot, piemēram, šādu jautājumu: “Vai kādam no klātesošajiem ir iebildumi pret šo lēmumprojektu?” Ja iebildumu nav, tad pieņemams, ka visi klātesošie to atbalsta.

Cits lēmuma pieņemšanai nepieciešamais balsu skaits ir noteikts Augstskolu likumā un Satversmē paredzētajos gadījumos:

- 1) “Satversme vai tās grozījumi ir apstiprināti, ja par tiem nobalso vairāk nekā puse no visiem satversmes sapulces locekļiem” (Augstskolu likuma 10. panta septītā daļa);
- 2) “Rektors ir ievēlēts, ja par to nobalso vairāk nekā puse no visiem augstskolas satversmes sapulces locekļiem” (Augstskolu likuma 17. panta ceturtais daļa);
- 3) Senāta un Akadēmiskās šķīrējtiesas vēlēšanās ievēlētos locekļus nosaka Satversmes 22. un 34. punktā minētajā kārtībā.

Augstskolu likuma 10. panta septītajā daļā un 17. panta ceturtajā daļā noteiktais skaits “vairāk nekā puse no visiem satversmes sapulces locekļiem” nozīmē vairākumu no Satversmē noteiktā (Satversmes 12. punkts) Satversmes sapulces dalībnieku skaita jeb vairākumu no 200. Apstāklim, ka faktiskais kopējais Satversmes sapulces dalībnieku skaits ir mazāks par 200 (piemēram, tādēļ, ka kāds no Satversmes sapulces dalībniekiem ir miris), nav nozīmes. Tādējādi Satversmes apstiprināšanai un rektora ievēlēšanai nepieciešama vismaz 101 Satversmes sapulces dalībnieka balss “par”.

.....

18. Satversmes sapulces sēdē, kurā vēlē Senātu vai rektoru, ziņojumu par pilnvaru laikā paveikto sniedz Senāta priekšsēdētājs vai rektors.

.....

Satversmes 18. punktā ir nostiprināta Universitātē iedibinātā tradīcija, ka Satversmes sapulces sēdē, kurā vēl Senātu vai rektoru, pirms balsojuma ziņojumu par paveikto attiecīgi sniedz Senāta priekšsēdētājs un rektors.

.....

19. Lēmumprojektus Satversmes sapulcei ir tiesīgas iesniegt institūcijas un amatpersonas, kuras saskaņā ar likumu ir tiesīgas sasaukt vai ierosināt sasaukt Satversmes sapulces sēdi.

.....

Tiesība iesniegt lēmumprojektu nozīmē, ka galvenajai lēmēj institūcijai ir pienākums to saprātīgā laika posmā izskatīt.

Satversmes 19. punkts paredz principu, ka lēmumprojektu iesniegšanas tiesības Satversmes sapulcē ir tām pašām institūcijām un amatpersonām, kuras ir tiesīgas sasaukt vai ierosināt sasaukt Satversmes sapulces sēdi. Saskaņā ar Augstskolu likuma 13. panta astoto daļu šīs institūcijas un amatpersonas ir satversmes sapulces priekšsēdētājs, padome, viena trešdaļa satversmes sapulces locekļu, senāts vai rektors.

Institūcijas un amatpersonas, kuras ir tiesīgas iesniegt lēmumprojektus Satversmes sapulcei, Senātam un Padomei, ir noteiktas pašā Satversmē. Nedz Satversmes sapulce, nedz Senāts vai Padome nevar pašas noteikt personu loku, kurām ir tiesības iesniegt oficiālus lēmumprojektus.

2.3. Senāts

.....

20. Senātā ir 50 senatori – 38 akadēmiskā personāla pārstāvji, nodrošinot pārstāvniecību no katras fakultātes, to skaitā tieši 25 profesori un asociētie profesori, 10 studējošie, rektors un vēl viens vispārējā personāla pārstāvis.

.....

Satversmē neregulējamie jautājumi par Senāta skaitlisko sastāvu un personāla pārstāvību tajā ir noteikti Augstskolu likuma 15. panta ceturtajā daļā: “Zinātnes universitātes senātu veido ne vairāk kā 50 locekļi [..]. Senātā:

1) ne mazāk kā 75 procenti locekļu ir augstskolas akadēmiskā personāla pārstāvji. Augstskolas personāla pārstāvjus

ievēlē augstskolas satversmes sapulce vai cita augstskolas satversmē paredzēta institūcija augstskolas satversmē noteiktajā kārtībā;

- 2) ne mazāk kā 20 procenti locekļu ir studējošo pārstāvji, kurus ievēlē augstskolas studējošo pašpārvalde. Studējošo pašpārvaldes ievēlētos senāta locekļus apstiprina augstskolas senāts;
- 3) rektors ir tā loceklis saskaņā ar ieņemamo amatu.”

Satversmē ir paredzēts maksimālais likumā pieļaujamais senatoru skaits. Satversmes 20. punktā pārņemta 1998. gada Satversmē noteiktā personāla pārstāvības proporcija. Šajā punktā noteiktais, ka ievēlami “tieši 25 profesori un asociētie profesori”, nozīmē, ka profesoru un asociēto profesoru skaits nedrīkst būt ne lielāks, ne mazāks par šo skaitli. Tas nedrīkst būt lielāks, lai nodrošinātu arī citu akadēmiskā personāla grupu (vadošo pētnieku, pētnieku, docentu, lektoru, asistentu) pārstāvības iespējas.

Satversmes 20. punktā paredzēta obligāta akadēmiskā personāla pārstāvība no katras fakultātes. No citām institūcijām (piemēram, zinātniskajiem institūtiem) obligātu pārstāvību nodrošināt nebija iespējams, ņemot vērā kopējo ierobežoto senatoru skaitu.

21. Senātu ievēlē Satversmes sapulce uz trim gadiem Senāta un Padomes apstiprinātajā kārtībā.

Satversmes 21. punkts noteic gan Senāta pilnvaru termiņu, gan vēlēšanu mehānisma reglamentāciju. Augstskolu likuma 15. panta piektā daļa noteic, ka “Senāta locekļus ievēlē uz termiņu, kas nepārsniedz trīs gadus”. Satversmē ir paredzēts maksimālais likumā pieļautais Senāta pilnvaru termiņš. Senāta pilnvaru laiks sākas līdz ar tā pirmo sēdi un beidzas līdz ar jaunievēlēta Senāta sanākšanu uz pirmo sēdi (sk. Satversmes 23. punktu).

Nemot vērā, ka Senāta vēlēšanu kārtība ir salīdzinoši detalizēts un tehnisks jautājums, kuru Satversmē reglamentēt nav lietderīgi, Satversmes 21. punkts noteic, ka Senāta ievēlēšanas kārtību nosaka Senāta un Padomes apstiprinātā kārtība. Šī kārtība ir saistoša gan iestādēm, kad tās izvirza senatoru kandidātus, gan Satversmes sapulcei. Koleģiālo galveno lēmējinstītūciju, izņemot Padomes locekļu, vēlēšanu kārtība ir reglamentēta Senāta (28.02.2022.) un Padomes (11.04.2022.) apstiprinātajā Latvijas Universitātes Satversmes sapulces, Senāta un Akadēmiskās šķirējtiesas vēlēšanu nolikumā.

.....

22. Senāta vēlēšanās ievēlētos pretendētus nosaka šādi:

22.1. saskaita par katru pretendentu iegūtās balsis;

22.2. sakārto pretendētus atbilstoši iegūto balsu skaitam;

22.3. par ievēlētiem uzskata tos 38 akadēmiskā personāla pārstāvjus un vispārējā personāla pārstāvi, kuri attiecīgajā personāla kategorijā ieguvuši visvairāk balsu, nodrošinot noteikto pārstāvniecību no katras fakultātes un profesoru un asociēto profesoru skaitu.

.....

Satversmes 22. punkts paredz izņēmumu no Satversmes sapulces lēmuma pieņemšanai nepieciešamā balsu skaita (sk. Satversmes 17. punktu). Ja viena koleģiāla institūcija vienlaikus vēlē visus citas koleģiālas lēmējinstītūcijas locekļus, tad būtu neracionāli prasīt, lai visi ievēljamie locekļi iegūtu vairāk nekā pusi no nodotajām balsīm. Šādā gadījumā būtu jāriko neskaitāmas vēlēšanu kārtas, turklāt bez garantijas, ka tiks ievēlēts nepieciešams locekļu skaits. Tādējādi Satversmes 22. punktā ir ietverts racionāls noteikums, ka par ievēlētiem uzskata tos pretendētus, kuri savā personāla grupā ir ieguvuši visvairāk balsu. Lai arī šis princips līdz pat 2019. gadam nebija normatīvi nostiprināts nedz 1998. gada Satversmē, nedz citos normatīvajos aktos, tas tika izmantots Senāta vēlēšanās.

Pirmo reizi tas nostiprināts 2019. gada pieņemtajā Satversmes sapulces nolikumā un no šī nolikuma arī pārņemts Satversmē.

.....

23. Pirmo Senāta sēdi sasauc Satversmes sapulces priekšsēdētājs vai cita persona viņa uzdevumā ne vēlāk kā divas nedēļas pēc ievēlēšanas. Līdz ar jaunievēlētā Senāta pirmo sēdi izbeidzas iepriekšējā Senāta pilnvaras.

.....

Satversmes 23. punktā ietverts **Senāta pilnvaru nepārtrauktības princips**. Senāta triju gadu pilnvaras sākas līdz ar tā sanākšanu uz pirmo sēdi un beidzas līdz ar jaunievēlētā Senāta sanākšanu uz pirmo sēdi. Pirmo Senāta sēdi nevar sasaukt esošā Senāta triju gadu termiņā. Tomēr Satversmes sapulces sēdi Senāta ievēlēšanai gan ieteicams sasaukt ar aprēķinu, lai pirmo Senāta sēdi varētu sasaukt iespējami tuvu datumam, kurā pagāja trīs gadi kopš iepriekšējā Senāta sanākšanas uz pirmo sēdi.

.....

24. Senāts ir lemttiesīgs, ja Senāta sēdē piedalās vismaz 25 senatori.

.....

Satversmes 24. punktā ir noteikts **kvorums Senāta sēdes norisei** – 25 jeb vismaz puse no visiem senatoriem. Apstāklim, ka faktiskais kopējais senatoru skaits ir mazāks par 50 (pieņemam, tādēļ, ka nav apstiprināti visi studējošie senatori), nav nozīmes, nosakot kvorumu.

Koleģiālu lēmējinstītūciju sēdēs kvorumu parasti nosaka vairākas reizes. Pirmā reize, kad nosaka kvorumu, ir sēdes sākumā. Šajā gadījumā tiek pārbaudīts, vai sēdei ir reģistrējušies vismaz 25 senatori. Pēc tam, kad sēde ir sākusies, šim sākotnēji reģistrētajam dalībnieku skaitam vairs nav nozīmes. Pēc tam kvorumu pārbauda katrā balsojumā (ja balsojuši mazāk par 25 senatoriem, kaut arī sēdes telpā faktiski ir vairāki senatori, tad nav kvoruma, līdz ar to balsojumu nevar uzskatīt

par notikušu), kā arī tad, ja sēdes laikā pastāv šaubas par sēdes norisei nepieciešamo klātesošo skaitu.

.....

25. Senāta lēmums ir pieņemts, ja par to nobalsojuši vairāk nekā puse no balsojušajiem senatoriem, izņemot 26. punktā un likumā minētos gadījumus, kad lēmuma pieņemšanai nepieciešams lielāks balsu skaits.

.....

Senāts tam iesniegto lēmumprojektu vai kandidatūru var vai nu pieņemt, vai noraidīt. Lēmums atbalstīt lēmumprojektu vai kandidatūru ir pieņemts, ja par to nobalsojusi vairāk nekā puse no balsojušajiem. **Balsojušo skaitā atklātās vēlēšanās ir skaitāmi tie, kas balsojuši “par”, “pret” vai “atturas”,** nevis skaits, kas sēdes sākumā reģistrēts kvorumam. Balsojumā ar **vēlēšanu zīmēm balsojušo skaits ir urnā atrasto vēlēšanu zīmju skaits neatkarīgi no tā, vai tās ir vai nav pareizi aizpildītas.** Lēmuma pieņemšanai nepieciešamo balsu skaits parasti katram balsojumam atšķiras (mainās sēdes laikā).

Piemēram, ja balsojumā piedalījušies 25 senatori, lēmumprojekts (kandidatūra) ir atbalstīta, ja par to nobalsojuši vismaz 13 senatori. Ja balsojumā piedalījušies 26 senatori, tad lēmumprojekts (kandidatūra) ir atbalstīta, ja par to nobalsojuši vismaz 14 senatori. Ja “par” nodoto balsu skaits ir vienāds ar “pret” un “atturas” balsu kopskaitu, tad izšķirošā ir Senāta priekšsēdētāja balss (Augstskolu likuma 15. panta piektā daļa). Ja balsojums ir aizklāts un balsis sadalās līdzīgi, tad Senāta priekšsēdētāja izšķirošajai balsij nav nozīmes.

Ja Senāta balsojumā piedalījušies tikai 24 senatori, tad neatkarīgi no nodotajām balsīm balsojums nav noticis.

Balšošana Senātā ir tiesība, nevis pienākums, tādēļ senators var izvēlēties: vai nu balsot, izsakot attieksmi (“par”, “pret”, “atturas”), vai nebalsot. Nebalšošanas gadījumā viņš nav skaitāms kvorumā.

Ja balsojums notiek atklāti (ar roku pacelšanu) un nav šaubu par to, kāda ir vairākuma balsotāju attieksme, balsis var neskaitīt. Tāpat Senāta sēdes vadītājs vairākumu var konstatēt, uzdodot, piemēram, šādu jautājumu: “Vai kādam no klātesošajiem ir iebildumi pret šo lēmumprojektu?” Ja iebildumu nav, tad pieņemams, ka visi klātesošie to atbalsta.

Cits lēmumu pieņemšanai nepieciešamo balsu skaits ir noteikts Augstskolu likumā un Satversmē paredzētajos gadījumos:

- 1) vismaz divas trešdaļas jeb 34 no visiem senāta locekļiem ir nepieciešami satversmes projekta apstiprināšanai (Augstskolu likuma 10. panta piektā daļa);
- 2) vismaz divas trešdaļas jeb 34 no visiem senāta locekļiem ir nepieciešami, lai lemtu par rektora atcelšanu no amata (Augstskolu likuma 17. panta devītā daļa);
- 3) vismaz 26 balsis “par” nepieciešamas Senāta priekšsēdētāja un vietnieku ievēlēšanai, kā arī Senāta nolikuma apstiprināšanai (Satversmes 26. punkts).

.....

26. Senāta priekšsēdētāja un vietnieku ievēlēšanai, kā arī Senāta nolikuma apstiprināšanai nepieciešamas vismaz 26 “par” balsis.

.....

Ievērojot Senāta nolikumā reglamentēto jautājumu nozīmi, kā arī Senāta priekšsēdētāja un vietnieku simbolisko nozīmi Senāta darbā, par šiem jautājumiem Satversmē tiek prasīta lielāka senatoru vienprātība. Šis noteikums Satversmē pārņemts no 2001. gadā pieņemtā Senāta nolikuma.

.....

27. Lēmumprojektus Senātā ir tiesīgi iesniegt rektors, prorektors, senators, Padome, Studentu padome, fakultāšu domes, institūtu zinātniskās padomes un citu iestāžu vadītāji, bet attiecībā uz Satversmi vai tās grozījumiem – arī citi likumā minētie subjekti.

.....

Tās institūcijas un amatpersonas, kuras ir tiesīgas iesniegt lēmumprojektus Satversmes sapulcei, Senātam un Padomei, ir noteiktas pašā Satversmē. Nedz Satversmes sapulce, nedz Senāts vai Padome nevar pašas noteikt personu loku, kurām ir tiesības iesniegt oficiālus lēmumprojektus. Tiesība iesniegt lēmumprojektu nozīmē, ka galvenajai lēmēj institūcijai ir pienākums to saprātīgā laika posmā izskatīt.

Ierosinājumus Senāta lēmumprojektiem var iesniegt arī citas institūcijas, taču Senātam nav pienākuma tos izskatīt. Ja kāds no senatoriem uzskata šādu ierosinājumu par iesniegšanas vērtu, viņš to var iesniegt Senātam kā savu priekšlikumu.

Īpaši noteikumi par priekšlikumiem Satversmei vai tās grozījumu projektam noteikti Augstskolu likuma 10. panta ceturtajā daļā: “Priekšlikumus par grozījumiem satversmes projektā vai satversmē senātam ir tiesīgi iesniegt: augstskolas padome, [...], senāts, rektors, vismaz 10 procenti no visiem satversmes sapulces locekļiem, fakultātes dome (nodaļa) un studējošo pašpārvalde.”

2.4. Padome

28. No Senāta izvirzāmos Padomes locekļus izvirza Senāta noteiktajā kārtībā.

Padomes skaitlisko sastāvu un tā izveidošanas kārtību nosaka Augstskolu likuma 14.¹ panta ceturta daļa: “Zinātnes universitātes padomi veido 11 locekļi, no kuriem:

- 1) piecus – augstskolas satversmē noteiktajā kārtībā izraudzītus – izvirza senāts;
- 2) vienu – ar augstskolas darbību nesaistītu izcilu akadēmiskās vides pārstāvi – izvirza Valsts prezidents;
- 3) piecus sabiedrības pārstāvjus saskaņā ar Ministru kabineta noteikto kārtību, iesaistot atlases procesā sabiedrību

(tai skaitā augstskolu absolventu organizācijas, profilam atbilstošās nozares asociācijas un darba devējus, akadēmisko, pētniecības un radošo organizāciju pārstāvjus, personas ar starptautiski nozīmīgiem sasniegumiem zinātnē, mākslās vai uzņēmējdarbībā, nozaru ministriju un pašvaldību pārstāvjus), izraugās ministrija, kuras pārraudzībā ir augstskola, un izvirza Ministru kabinets.”

Satversmes 28. punkts noteic, ka Senāts nosaka kārtību, kādā izvirzāmi pieci Padomes locekļi.

.....

29. Padome ir lemttiesīga, ja tās sēdē piedalās vismaz seši Padomes locekļi. Padomes lēmums ir pieņemts, ja par to nobalso vairāk nekā puse no balsojušajiem Padomes locekļiem.

.....

Satversmes 29. punktā ir noteikts **kvorums Padomes sēdes norisei, kā arī lēmuma pieņemšanai nepieciešamais balsu skaits.**

Padomes sēdes lemttiesīgums jeb **kvorums** ir seši jeb minimālais vairākums no visiem Padomes locekļiem. Apstāklim, ka faktiskais kopējais Padomes locekļu skaits ir mazāks par 11, nav nozīmes, nosakot kvorumu.

Koleģiālu lēmēj institūciju sēdēs kvorumu parasti nosaka vairākas reizes. Pirmā reize, kad nosaka kvorumu, ir sēdes sākumā. Šajā gadījumā tiek pārbaudīts, vai sēdei ir reģistrējušies vismaz seši Padomes locekļi. Pēc tam, kad sēde ir sākusies, šim sākotnēji reģistrētajam dalībnieku skaitam vairs nav nozīmes. Pēc tam kvorumu pārbauda katrā balsojumā (ja balsojuši mazāk par sešiem Padomes locekļiem, kaut arī sēdes telpā faktiski ir vairāk Padomes locekļu, tad nav kvoruma, līdz ar to balsojumu nevar uzskatīt par notikušu), kā arī tad, ja sēdes laikā pastāv šaubas par sēdes norisei nepieciešamo klātesošo skaitu.

Padome tai iesniegto lēmumprojektu vai kandidatūru var vai nu pieņemt, vai noraidīt. Lēmums atbalstīt lēmumprojektu

vai kandidatūru ir pieņemts, ja **par to nobalsojuši vairāk nekā puse no balsojušajiem**. Balsojušo skaitā atklātās vēlēšanās ir skaitāmi tie, kas balsojuši “par”, “pret” vai “atturas”, nevis skaits, kas sēdes sākumā reģistrēts kvorumam. Balsojumā ar vēlēšanu zīmēm balsojušo skaits ir urnā atrasto vēlēšanu zīmju skaits neatkarīgi no tā, vai tās ir vai nav pareizi aizpildītas. Lēmuma pieņemšanai nepieciešamo balsu skaits parasti katram balsojumam atšķiras (mainās sēdes laikā).

Piemēram, ja balsojumā piedalījušies seši Padomes locekļi, lēmumprojekts (kandidatūra) ir atbalstīta, ja par to nobalsojuši vismaz četri Padomes locekļi. Ja balsojumā piedalījušies 11 Padomes locekļi, tad lēmumprojekts (kandidatūra) ir atbalstīta, ja par to nobalsojuši vismaz seši Padomes locekļi.

Ja balsojumā piedalījušies tikai pieci Padomes locekļi, tad neatkarīgi no nodotajām balsīm balsojums nav noticis.

Balšošana ir tiesība, nevis pienākums, tādēļ Padomes loceklis var izvēlēties: vai nu balsot, izsakot attieksmi (“par”, “pret”, “atturas”), vai nebalsot. Nebalšošanas gadījumā viņš nav skaitāms kvorumā.

Padome pati nevar mainīt Satversmē ietvertos noteikumus par kvorumu vai lēmuma pieņemšanai nepieciešamo balsu skaitu.

Augstskolu likums paredz divus gadījumus, kad lēmuma pieņemšanai nepieciešams lielāks balsu skaits:

- 1) satversmes apstiprināšanai – vismaz divas trešdaļas no visiem augstskolas padomes locekļiem jeb astoņi padomes locekļi (Augstskolu likuma 10. panta sestā daļa);
- 2) rektora atcelšanai no amata – vismaz divas trešdaļas no visiem padomes locekļiem jeb astoņi padomes locekļi (Augstskolu likuma 17. panta devītā daļa).

.....

30. Lēmumprojektus Padomē ir tiesīgi iesniegt rektors, prorektors, Padomes loceklis, Senāts, Studentu padome, fakultāšu domes, institūtu zinātniskās padomes un citu iestāžu vadītāji.

.....

Tās institūcijas un amatpersonas, kuras ir tiesīgas iesniegt lēmumprojektus Satversmes sapulcei, Senātam un Padomei, ir noteiktas pašā Satversmē. Nedz Satversmes sapulce, nedz Senāts vai Padome nevar pašas noteikt personu loku, kurām ir tiesības iesniegt oficiālus lēmumprojektus. Tiesība iesniegt lēmumprojektu nozīmē, ka galvenajai lēmēj institūcijai ir pienākums to saprātīgā laika posmā izskatīt.

Ierosinājumus Padomes lēmumprojektiem var iesniegt arī citas institūcijas, taču Padomei nav pienākuma tos izskatīt. Ja kāds no Padomes locekļiem uzskata šādu ierosinājumu par iesniegšanas vērtu, viņš to var iesniegt Padomei kā savu priekšlikumu.

Augstskolu likuma 14.² panta pirmās daļas 8. punktā ir noteikts, ka atsevišķus lēmumprojektus padomē var iesniegt tikai rektors, proti, par:

- a) augstskolas struktūru,
- b) augstskolas struktūrvienību izveidošanu, reorganizāciju un likvidāciju,
- c) augstskolas filiāļu un iestāžu dibināšanu un likvidēšanu,
- d) augstskolas dalību komercsabiedrībās, nodibinājumos un biedrībās,
- e) augstskolas personāla atlīdzības politiku,
- f) investīciju piesaisti,
- g) augstskolas kredīsaistībām,
- h) augstskolas nekustamā īpašuma attīstības plānu,
- i) augstskolas auditora izraudzīšanu.

2.5. Rektors

31. Rektoru izvirza un ievēlē likumā noteiktajā kārtībā uz četriem gadiem.

Satversmes 31. punkta jēga ir noteikt **rektora pilnvaru termiņu**. Augstskolu likuma 17. panta sestā daļa noteic, ka rektoru ievēlē uz termiņu, kas nepārsniedz piecus gadus. Satversmē ir noteikts četru gadu termiņš, ņemot vērā to, ka šāds termiņš bija noteikts arī 1998. gada Satversmē.

Rektora izvirzīšanas un ievēlēšanas kārtība detalizēti regulēta Augstskolu likuma 17. pantā. Saskaņā ar likumu rektora amata kandidātu atlases procesu organizē padome, un no padomes virzītajiem rektora amata kandidātiem rektoru ievēlē satversmes sapulce. Rektora vēlēšanu nolikumu apstiprina padome (Augstskolu likuma 14.² panta pirmās daļas 9. punkts).

32. Rektoram var būt viens vai vairāki prorektori, kurus ieceļ rektors pēc apstiprināšanas Padomē.

Prorektors ir rektora vietnieks. Saskaņā ar tradīciju prorektora amatā parasti tiek iecelti akadēmiskā personāla pārstāvji, taču nedz no likuma, nedz Satversmes neizriet ierobežojums prorektora amatā iecelt arī personu, kas nav nodarbināta akadēmiskā amatā.

Prorektors var īstenot rektora kompetenci viņa prombūtnes laikā, tostarp tad, ja rektors veselības vai citu apstākļu dēļ objektīvi nespēj pildīt pienākumus, kā arī tad, ja rektors prorektoram ir deleģējis daļu no savas kompetences (sk. Satversmes 33. punktu). Kompetenču deleģēšana prorektoram ir ierasta un nepieciešama prakse, jo rektoram ne vienmēr ir iespējams risināt visus daudzveidīgos administratīvās vadības jautājumus un pārraudzīt visu iestāžu darbu. Tā kā prorektors ir “rektora komandas” cilvēks, Augstskolu likuma 43. panta

otrā daļa noteic, ka ar prorektoriem darba līgumu slēdz rektors ne ilgāk kā uz savu pilnvaru laiku.

Ievērojot to, ka prorektors var pildīt daļu no rektora pienākumiem, Satversmes 32. punktā ir noteikts, ka pirms darba līguma slēgšanas prorektora amata pretendentu apstiprina Padome. 1998. gada Satversmes 5.6. punktā bija noteikts, ka prorektoros pēc rektora priekšlikuma apstiprina Senāts.

.....

33. Rektors vada Universitātes administratīvo darbu un bez īpaša pilnvarojuma pārstāv Universitāti. Atsevišķu Universitātes vadības jautājumu īstenošanu rektors ir tiesīgs nodot arī prorektoriem, kā arī citām Universitātes amatpersonām. Šādā gadījumā par attiecīgo lēmumu tiesiskumu atbild attiecīgā amatpersona.

.....

Rektora kompetence detalizētāk reglamentēta Augstskolu likuma 17.¹ pantā. Lai gan rektors ir tikai viens no Universitātes orgāniem, rektors ir Universitātes galva, kurš uz likuma pamata pārstāv Universitāti. Lai arī valsts dibinātas augstskolas juridiski nav iestādes Valsts pārvaldes iekārtas likuma izpratnē, Izglītības likums visas izglītību sniedzošās institūcijas neatkarīgi no to juridiskā statusa dēvē par izglītības iestādēm. Saskaņā ar Izglītības likuma 30. panta piektās daļas 3. punktu rektors ir augstskolas kā izglītības iestādes vadītājs, proti, augstākā administratīvā amatpersona.

Satversmes 33. punktā ir noteikts, ka rektors daļu no savas kompetences var nodot gan prorektoriem, gan citām Universitātes amatpersonām. Piemēram, rektors ar rīkojumu var noteikt, ka zināma veida līgumus vai lēmumus ir tiesīgs pieņemt prorektors, Universitātes Administrācijas vadītājs, akadēmiskās iestādes vadītājs u. tml. Rektors arī var nodot tiesības citām Universitātes amatpersonām pieņemt atsevišķus normatīvos aktus, piemēram, ar rīkojumu noteikt, ka darba drošības noteikumus izdod Universitātes Administrācijas

vadītājs. Ja rektors Universitātes vadības jautājumu īstenošanu ir nodevis citai amatpersonai, tad šī amatpersona arī ir juridiski atbildīga (tostarp administratīvās atbildības kontekstā) par tās darbības atbilstību normatīvajiem aktiem.

2.6. Akadēmiskā šķīrējtiesa

.....

34. Akadēmiskajā šķīrējtiesā ir pieci locekļi – četri akadēmiskā personāla pārstāvji un viens Studentu padomes pārstāvis. Akadēmiskā personāla pārstāvjus ievēlē Satversmes sapulce uz savu pilnvaru laiku. Akadēmiskajā šķīrējtiesā ievēlētos pārstāvjus nosaka tādā pašā kārtībā kā Senāta vēlēšanās.

.....

Akadēmiskās šķīrējtiesas kompetenci un izveidi reglamentē Augstskolu likuma 19. pants. Saskaņā ar Augstskolu likuma 19. panta pirmo daļu akadēmiskā šķīrējtiesa izskata:

- 1) studējošo un akadēmiskā personāla iesniegumus par augstskolas satversmē noteikto akadēmisko brīvību un tiesību ierobežojumiem vai pārkāpumiem;
- 2) strīdus starp augstskolas amatpersonām, kā arī struktūrvienību pārvaldes institūcijām, kas atrodas pakļautības attiecībās;
- 3) šajā likumā noteiktajos gadījumos – iesniegumus par administratīva akta vai faktiskās rīcības apstrīdēšanu un pieņem attiecīgus lēmumus par tiem, kā arī pilda citus augstskolas satversmē paredzētus uzdevumus.

Līdz šim vairums no Akadēmiskajā šķīrējtiesā izskatāmajām lietām bijušas par administratīvā akta vai faktiskās rīcības apstrīdēšanu.

Augstskolu likuma 19. panta trešā daļa noteic: “Akadēmisko šķīrējtiesu aizklātā balsošanā ievēlē satversmes sapulce no akadēmiskā personāla vidus, un tās sastāvā nedrīkst būt

augstskolas administratīvā personāla pārstāvji. Studējošo īpatsvaram akadēmiskās šķirējtiesas sastāvā jābūt ne mazāk par 20 procentiem no šīs šķirējtiesas sastāva. Studējošo pārstāvjus akadēmiskajā šķirējtiesā ievēlē studējošo pašpārvalde.” Satversmes 34. punktā ir noteikts Akadēmiskās šķirējtiesas pilnvaru laiks, kas sakrīt ar Satversmes sapulces pilnvaru laiku (trim gadiem). Šāds risinājums izvēlēts, lai Akadēmiskās šķirējtiesas locekļu dēļ nevajadzētu sasaukt atsevišķu Satversmes sapulces sēdi. Līdz ar to Akadēmiskās šķirējtiesas locekļus ievēlē jaunievēlētā Satversmes sapulce savā pirmajā sēdē. Akadēmiskās šķirējtiesas locekļus no akadēmiskā un vispārējā personāla ieteicams ievēlēt “ar rezervi”. Ja kāds no ievēlētajiem Akadēmiskās šķirējtiesas locekļiem vēlāk no amata atsakās vai ar viņu izbeidzas darba tiesiskās attiecības, tad viņa vietā šķirējtiesas locekļa pienākumus turpina pildīt nākamais kandidāts, kurš bija saņēmis visvairāk balsu.

Tā kā Akadēmiskās šķirējtiesas vēlēšanās, tāpat kā Senāta vēlēšanās, Satversmes sapulce vienlaikus balso par visiem izvirzītajiem kandidātiem, Akadēmiskās šķirējtiesas vēlēšanām piemērojama Satversmes 22. punktā noteiktā kārtība par senatoru ievēlēšanu.

3

UNIVERSITĀTES STRUKTŪRA

Latvijas Universitātes Satversmes komentāri

3.1. Pamatnoteikumi

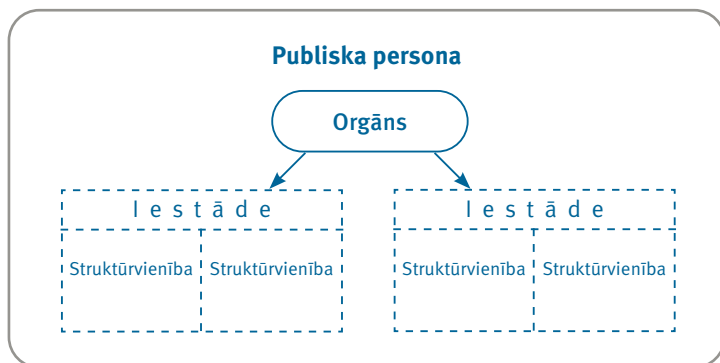
35. **Universitātes iestādes izveido, reorganizē un likvidē Padome, pamatojoties uz rektora priekšlikumu. Iestādes nolikumu apstiprina rektors.**

Saskaņā ar Valsts pārvaldes iekārtas likumu atvasināta publiska persona, arī Latvijas Universitāte, sastāv no orgāniem (sk. Satversmes 7. punktu) un iestādēm. Saskaņā ar Valsts pārvaldes iekārtas likuma 1. panta 3. punktu iestāde ir “institūcija, kura darbojas publiskas personas vārdā un kurai ar normatīvo aktu noteikta kompetence valsts pārvaldē, piešķirti finanšu līdzekļi tās darbības īstenošanai un ir savs personāls”. Tādējādi iestādi kā iekšēju organizatorisku vienību raksturo trīs pazīmes: 1) tai publiskas personas budžetā ir paredzēti finanšu līdzekļi; 2) tai ir normatīvā aktā noteikta kompetence (veicamie uzdevumi); 3) tajā pastāvīgi ir nodarbināti darbinieki. Iestādes esībā nav būtiski, cik daudz tajā ir nodarbināto (iestādē nodarbināti gan trīs cilvēki, gan vairāki simti) vai kādi ir tai piešķirtie finanšu līdzekļi. Iestāde nav juridiska persona (nav tiesību subjekts), tai nav savas mantas vai savu finanšu līdzekļu. To, kādas un cik daudz iestāžu veido publiska persona, izlemj publiskas personas orgāni. Iestādes izveidošanas galvenā jēga ir nodrošināt racionālu un efektīvu publiskas personas funkciju īstenošanu. Iestādei nav tiesību “būt”, tostarp “protestēt” pret tās reorganizāciju vai darbības izbeigšanu: “valsts pārvaldei, atsevišķai iestādei vai amatpersonai, īstenojot valsts pārvaldes funkcijas, nav savu interešu” (Valsts pārvaldes iekārtas likuma 10. panta ceturrtā daļa).

Iestādēs nodarbināto skaits var būt ļoti atšķirīgs. Nodarbināto skaita ziņā “lielas” un “mazas” iestādes ir atrodamas gan starp valsts iestādēm, gan atvasinātu publisku personu iestādēm. Piemēram, Izložu un azartspēļu uzraudzības inspekcijai un Valsts ieņēmumu dienestam ir vienāds juridiskais statuss

(tiešās pārvaldes iestāde), taču tajās nodarbināto skaits ievērojami atšķiras: Izložu un azartspēļu uzraudzības inspekcijā ir nodarbināti 23 darbinieki, bet Valsts ieņēmumu dienestā – aptuveni 3500 nodarbināto. Līdzīgas atšķirības var būt arī pašvaldību iestādēs. Piemēram, pašvaldības bibliotēka var būt izveidota kā atsevišķa iestāde ar trim darbiniekiem, turpretim pašvaldības iestādē – centrālajā administrācijā – var būt nodarbināti 200 darbinieki.

Atkarībā no iestādē nodarbināto skaita **iestādi var iedalīt** viena vai vairāku līmeņu **struktūrvienībās**. Struktūrvienība ir termins, ko lieto, lai apzīmētu iestādes iekšējās organizatoriskās vienības. **Struktūrvienību izveides vienīgā jēga ir racionāla darba organizācija**. Universitātē iestāžu struktūrvienības ir nodaļas, katedras, centri, departamenti u. c. Shematiski jēdzieni “atvasināta publiska persona”, “orgāns”, “iestāde” un “struktūrvienība” attēloti šajā shēmā:¹⁵

¹⁵ Briede J., Danovskis E., Kovaļevska A. *Administratīvās tiesības*. Mācību grāmata. Otrais izdevums. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 48. lpp.

Valsts dibinātām augstskolām atvasinātas publiskas personas statuss tika noteikts kopš 2006. gada; līdz tam valsts dibinātas augstskolas bija valsts iestādes. Tādējādi arī 1995. gadā pieņemtajā Augstskolu likumā virknē normu augstskolas iekšējās institūcijas ir dēvētas par struktūrvienībām. Pēc Valsts pārvaldes iekārtas likuma pieņemšanas 2002. gadā un atvasinātas publiskas personas statusa piešķiršanas 2006. gadā Augstskolu likuma normas diemžēl nav saskaņotas ar Valsts pārvaldes iekārtas likuma normām. Tādēļ Augstskolu likumā lietotais termins “struktūrvienība” ir sistēmiski tulkojams kopsakarā ar Valsts pārvaldes iekārtas likumā ietvertu jēdzienu “iestāde”. Proti, ja augstskola ir izveidojusi institūciju, kuras darbībai augstskolas budžetā ir paredzēti finanšu līdzekļi, ir normatīvā aktā (parasti – nolikumā) noteikta kompetence un pastāvīgi nodarbināti darbinieki, šāda institūcija ir uzskatāma par iestādi. 1998. gada Satversmē institūcijas, kuras vēlāk uzskatīja par iestādēm, dēvēja par pamatstruktūrvienībām. Universitātes Satversmē konsekventi lietots Valsts pārvaldes iekārtas likumā lietotais jēdziens “iestāde”. Saskaņā ar Satversmes 75. punktu “līdz šis Satversmes spēkā stāšanās dienai Universitātes normatīvajos aktos lietotais termins “pamatstruktūrvienība” atbilst šajā Satversmē lietotajam terminam “iestāde””.

Šo komentāru izstrādes laikā Universitātē ir daži desmiti iestāžu ar visnotaļ atšķirīgu darbinieku skaitu. Piemēram, Universitātes iestādes ir fakultātes un zinātniskie institūti, Administrācija, Botāniskais dārzs, Bibliotēka, Muzejs, Kultūras centrs, Starptautiskais Indijas studiju institūts u. c.

Saskaņā ar Augstskolu likuma 14.² panta pirmās daļas 8. punktu padome pēc rektora priekšlikuma lemj par universitātes iestāžu izveidošanu. Savukārt noteikums, ka rektora kompetencē ir universitātes iestāžu nolikumu apstiprināšana, izriet no Augstskolu likuma 20. panta otrās daļas.

.....

36. Iestāde ir tieši padota rektoram vai citai iestādei, vai amatpersonai, ja tas noteikts nolikumā. Rektors vai cita nolikumā minētā iestāde vai amatpersona ir tiesīga pārbaudīt iestādes darba tiesiskumu un lietderību, ciktāl tas noteikts iestādes nolikumā.

.....

Visas Universitātes iestādes ir tieši vai ar citas iestādes vai amatpersonas starpniecību padotas rektoram. Satversmes 36. punkts paredz iespēju Universitātes iestāžu hierarhiju organizēt dažādi. Piemēram, visas iestādes var būt izkārtotas vienā līmenī un var būt tieši padotas rektoram. Ja nepieciešams, vienu iestādi var padot citai iestādei vai amatpersonai (piemēram, prorektoram vai Administrācijas vadītājam). Rektors nolikumā nosaka, kādus lēmumus viņš vai cita iestādei augstākā iestāde vai amatpersona var atcelt. Parasti nolikumā ir ieteicams noteikt, ka administratīvās vadības jautājumos rektors ir tiesīgs atcelt gan prettiesiskus, gan nelietderīgus ikvienas iestādes amatpersonas vai koleģiālās institūcijas lēmumus. Turpretim akadēmiskajos jautājumos (piemēram, par profesionālās kvalifikācijas piešķiršanu) rektors parasti var iejaukties tikai tad, ja pieņemtais lēmums ir prettiesisks.

.....

37. Iestādes vadītāju ieceļ amatā un atbrīvo no amata rektors, ja vien likumā nav noteikts citādi. Iestādei var būt arī koleģiāla vadība, kura tiek veidota nolikumā noteiktajā kārtībā.

.....

Neatkarīgi no tā, vai iestāde ir padota rektoram tieši vai ar citas iestādes vai amatpersonas starpniecību, tās vadītāju ar rīkojumu ieceļ amatā un atbrīvo no amata rektors. Norāde “ja vien likumā nav noteikts citādi” iekļauta tādēļ, ka Zinātniskās darbības likuma 22. pants attiecībā uz institūtu direktoriem paredz atšķirīgu amatā iecelšanas kārtību – institūta direktoru ievēlē amatā institūta zinātniskā padome. Satversmes 37. punkts paredz arī koleģiālu iestādes vadību (piemēram,

padomi) bez atsevišķa administratīva vadītāja. Satversmes izstrādes brīdī šādu iestāžu Universitātē nav, un šī ir paredzēta tikai kā iespēja gadījumam, ja šādu vadības modeli kādai iestādei uzskatītu par lietderīgu.

.....

38. Rektors var noteikt vairākām iestādēm kopīgi veicamus uzdevumus, kā arī institūcijas un amatpersonas, kuras piedalās šo uzdevumu veikšanā.

.....

Satversmes 38. punkts paredz iespēju optimizēt vairāku iestāžu darbu un padarīt efektīvāku resursu izlietošanu. Piemēram, rektors var noteikt, ka ar lietvedību, darba līgumu sagatavošanu, finanšu aprēķiniem, sabiedrisko attiecību jautājumiem, publiskiem iepirkumiem, arī administratīvās vadības jautājumiem vairākām iestādēm nodarbojas viena institūcija vai amatpersona. Šādā veidā var samazināt administratīvu darbu veicošu personālu, samazinot administratīvā darba izmaksas. Šādu kārtību rektors var noteikt, izdodot attiecīgu rīkojumu. Šajā punktā noteikto kārtību var būt lietderīgi izmantot, ja Universitātē ir vairākas salīdzinoši mazas iestādes, kurās, piemēram, viens lietvedis var veikt lietvedības funkciju vairākām iestādēm.

.....

39. Padome, pamatojoties uz rektora priekšlikumu, pastāvīgai darbībai vai noteiktu mērķu sasniegšanai var veidot iestāžu un citu institūciju apvienību. Šādā apvienībā var iekļaut Universitātes iestādes, bet citas juridiskas personas un to institūcijas – saskaņā ar noslēgtajiem līgumiem. Šādā gadījumā Padome apstiprina iestāžu apvienības nosaukumu, tās kopīgi veicamos uzdevumus, kā arī institūcijas un amatpersonas, kuras veic šos uzdevumus.

.....

Satversmes 39. punkts atspoguļo Satversmes izstrādes laikā apspriestās idejas par elastīgu sadarbības formu

veidošanu gan Universitātē, gan ar citu publisku personu iestādēm un privātpersonām (komersantiem, biedrībām, nodibinājumiem). Satversmes 39. punktā noteiktais ir saistīts gan ar Augstskolu likuma 21. panta trešo daļu, gan ar Augstskolu likuma 25.¹ pantu. Augstskolu likuma 25.¹ pants noteic: “Zinātnes universitāte veido ekosistēmu, kura balstīta zinātniskās darbības izcilībā un kuras ietvaros tiek nodrošināta zināšanu radīšana un uzkrāšana, kā arī pārnese sabiedrībā, inovāciju jaunrade, jaunu zinātņietilpīgu uzņēmumu veidošana, sabiedrības iesaiste un vērtību aktualizēšana, kā arī pakalpojumu sniegšana universitātes stratēģiskās specializācijas jomās, veidojot biedrību, nodibinājumu, komercsabiedrību, zinātnisko institūciju, izglītības iestāžu un citu subjektu vienotu ietvaru kā universitātes vadībā un pārraudzībā mērķtiecīgi strādājošu institūciju kopu.” Savukārt Augstskolu likuma 21. panta trešā daļa paredz: “Augstskola var uz laiku brīvprātīgi kopā ar citām, tostarp starptautiskajām un ārvalstu, institūcijām, kas var būt citas augstskolas, organizācijas, uzņēmumi vai citas personas, izveidot apvienības – konsorcijas – un būt par to dalībnieku, lai īstenotu kopējus stratēģiskos mērķus un kopēju, savstarpēji koordinētu, visiem apvienības dalībniekiem nozīmīgu rīcības plānu vai apvienotu resursus kopēja mērķa sasniegšanai. Iesaistoties konsorcijā, augstskola saglabā tās juridisko statusu un tipu. Konsorcija pārvaldības modelis tiek noteikts konsorcija dibināšanas līgumā.”

Piemēram, saskaņā ar Satversmes 39. punktu var izveidot konsorciju, kura dalībnieki ir viena vai vairākas Universitātes iestādes, kāds no Universitātes zinātniskajiem institūtiem – atvasinātām publiskām personām (piemēram, Cietvielu fizikas institūts), citu universitāšu iestādes, kā arī kapitālsabiedrības. Šādā gadījumā netiek veidota jauna institūcija, bet gan sadarbības forma, kurai ir vienots nosaukums, kopīgi uzdevumi, lēmumu pieņemšanas kārtība, finanšu sadale u. c. noregulējami jautājumi. Satversmes 39. punktā minētā apvienība

nav jauns tiesību subjekts (juridiska persona). Ja sadarbības ietvaros nepieciešams veidot jaunu kapitālsabiedrību, biedrību vai nodibinājumu, šis Satversmes punkts šādu sadarbību neregulē. Tāpat arī Satversmes 39. punkts neregulē citas sadarbības formas (piemēram, kopīgu studiju programmu veidošanu u. tml.) gan Universitātes iestādēs, gan ārpus tās.

.....

40. Par iestādes darbības atbilstību normatīvajiem aktiem atbild tās vadītājs. Iestādes vadītāja kompetenci, kā arī to, vai un kādā apmērā iestādes vadītājs ir tiesīgs rīkoties ar iestādes darbībai paredzētajiem finanšu līdzekļiem un slēgt darījumus, nosaka rektors.

.....

Satversmes 40. punktā nošķir rektora un iestāžu vadītāju juridisko atbildību. Ciktāl normatīvo aktu ievērošana (piemēram, par likumīgu rīcību ar finanšu līdzekļiem) ir jānodrošina iestādei, par to atbild iestādes vadītājs, nevis rektors.

Satversmes 40. pants paredz elastīgu regulējumu par iestādes vadītāja tiesībām Universitātes vārdā slēgt darījumus. Šī kompetence katram iestādes vadītājam var būt noteikta atšķirīgi. Piemēram, rektors iestādes nolikumā vai ar rīkojumu var noteikt, ka konkrētas iestādes vadītājs ir tiesīgs Universitātes vārdā slēgt darba līgumus vai pirkuma līgumus noteiktu summu apmērā. Šādā gadījumā par attiecīgo darījumu likumību un lietderību atbild iestādes vadītājs.

.....

41. Universitātes galveno lēmējinstītūciju un citu iestāžu darbības atbalstu nodrošina iestāde – Universitātes Administrācija.

.....

Satversmes 41. punktā ir pieminēta viena no Universitātes iestādēm – Administrācija. Šīs iestādes uzdevums ir nodrošināt atbalstu galvenajām lēmējinstītūcijām (lietvedībā, tiesību aktu izstrādē u. tml.), kā arī nodrošināt dažādu administratīvo

atbalstu pārējām Universitātes iestādēm, jo īpaši akadēmiskajām iestādēm.

Administrācijas struktūrvienības ir noteiktas Administrācijas reglamentā, un 2022. gadā tās bija šādas: Akadēmiskais departaments; Studiju servisa departaments; Komunikācijas departaments; Juridiskais departaments; Personālvadības departaments; Informācijas tehnoloģiju departaments; Dokumentu pārvaldības nodaļa; Infrastruktūras apsaimniekošanas nodaļa; Institucionālo datu analīzes centrs; Projektu atbalsta centrs; Akadēmiskā centra attīstības programma; Studiju attīstības un pārvaldības pilnveides programma; Finanšu un uzskaites departaments; Nekustamo īpašumu ieņēmumu nodaļa. No struktūrvienību nosaukumiem arī redzams, kādas funkcijas Administrācija nodrošina pārējām Universitātes institūcijām.

.....

42. Rektors ir tiesīgs pastāvīgi vai uz laiku izveidot arī komisijas, konsultatīvās padomes, darba grupas. Šādas institūcijas nav tiesīgas pieņemt citām personām saistošus lēmumus vai rīkoties ar Universitātes finanšu līdzekļiem.

.....

Satversmes 42. punkts paredz rektora kompetenci veidot arī institūcijas, kurām nav pastāvīga personāla, bet kuras no Universitātes darbiniekiem vai citām personām tiek veidotas dažādu jautājumu risināšanai. Šīs institūcijas nav iestādes, jo to darbībai nav paredzēti nedz finanšu līdzekļi, nedz ir pastāvīgi nodarbināts personāls. Šādu institūciju izveide tiek praktizēta visai bieži un ir viens no rektora administratīvās vadības instrumentiem. Piemēram, pastāvīgi vai uz laiku tiek veidota Kvalitātes novērtēšanas komisija, Stratēģijas padome, darba grupas dažādu problēmu risināšanai u. tml.

.....

43. Fakultāšu un institūtu akadēmisko struktūrvienību (50. punkts) un citu koleģiālu institūciju vadītājus ieceļ vai ievēlē uz tiesību aktos noteikto termiņu ne vairāk kā divas reizes pēc kārtas.

.....

Universitātes Satversmes 43. punktā ir ietverts Universitātes attīstībai fundamentāli svarīgs princips: akadēmiskais personāls administratīvos amatos nedrīkst atrasties ilgāk kā divas reizes pēc kārtas. Lai arī šis princips bija noteikts attiecībā uz iestāžu vadītājiem (dekāniem, institūtu direktoriem), Satversmē tas ir paplašināts un attiecas uz visām akadēmiskajām struktūrvienībām (nodaļas, institūti, katedras, laboratorijas, centri), kā arī citām akadēmiskajām koleģiālajām institūcijām: profesoru padomēm, doktorantūras padomēm u. c. Akadēmiskā personāla galvenais uzdevums ir veikt zinātnisko un pedagoģisko darbu un pēc iespējas samazināt ilgstošu atrašanos administratīvos amatos, kas saistīti ar akadēmisko darbu. Regulāra administratīvo amatpersonu nomainīšana ir ārkārtīgi svarīga, gan lai nodrošinātu attīstību un daudzveidību, gan izvairītos no dažkārt sastopamām negatīvām parādībām (stagnācijas, arī administratīvo amatu negodprātīgas izmantošanas). Satversmes 50. punkts noteic, ka akadēmiskās struktūrvienības vadītāju, konsultējoties ar akadēmiskās iestādes koleģiālo institūciju, ieceļ akadēmiskās iestādes vadītājs – nodaļām un institūtiem uz četriem gadiem, pārējām akadēmiskajām struktūrvienībām uz sešiem gadiem ne vairāk kā divas reizes pēc kārtas. Satversmes izstrādē tika nolemts, ka šiem noteikumiem ir tūlītēja iedarbība, tādēļ šīm normām nav atliekošu pārejas noteikumu. Proti, personu, kura Satversmes spēkā stāšanās brīdī jau ieņem amatu ilgāk nekā vienu termiņu akadēmiskā struktūrvienībā, pēc šā termiņa beigām attiecīgajā amatā vairs nevar apstiprināt. Savukārt persona, kura Satversmes spēkā stāšanās brīdī atradās akadēmiskās struktūrvienības vadītāja amatā pirmajā termiņā, var tikt iecelta atkārtoti vēl tikai uz vienu termiņu.

Satversmes 43. punktu nedrīkst apiet, pēc neilga laika to pašu personu ieceļot amatā uz trešo termiņu. Arī struktūrvienību apvienošana vai citāda reorganizācija nevar būt iemesls, lai pārtrauktu Satversmes 43. punktā noteikto divu termiņu ierobežojumu. Minētās normas mērķis ir ierobežot vienas un tās pašas personas esību attiecīgajā administratīvajā amatā neatkarīgi no institūcijas, kurā attiecīgais amats tiek ieņemts.

3.2. Akadēmiskās iestādes un to struktūrvienības

.....

44. Akadēmiskā, t. i., studiju un zinātniskā, darba veikšanai Universitāte veido akadēmiskās iestādes: fakultātes, zinātniskos institūtus, starpnozaru sadarbības centrus, kā arī šo iestāžu apvienības.

.....

Papildus Satversmes 3.1. apakšnodaļā ietvertajiem pamatnoteikumiem Satversmes 3.2. un 3.3. apakšnodaļā ir ietverti noteikumi, kas detalizē akadēmisko iestāžu pārvaldību. Akadēmiskās iestādes ir Universitātes “kodols”, un to galvenais uzdevums ir veikt studiju un zinātnisko darbu. Universitātē ir trīs akadēmisko iestāžu veidi: fakultātes, zinātniskie institūti un starpnozaru sadarbības centri. Satversmes 44. punktā (sk. arī 39. punktu) paredzētā iestāžu apvienība nav akadēmiskā iestāde, bet gan sadarbības forma, kas izveidota studiju un zinātniskā darba veikšanai.

Fakultātes un zinātniskā institūta jēdziens un atsevišķi noteikumi par to darbību ir ietverti arī Augstskolu likumā un Zinātniskās darbības likumā (sk. turpmāko punktu komentārus). Savukārt starpnozaru sadarbības centrs likumā nav paredzēts kā atsevišķs iestāžu veids, taču Satversme paredz iespēju veidot arī šādas akadēmiskās iestādes.

Zinātniskās darbības likums paredz dažādas zinātnisko institūtu darbības juridiskās formas. Satversme regulē tikai

tādu zinātnisko institūtu darbību, kuri ir izveidoti kā Universitātes iestādes. Satversmes noteikumi neattiecas uz zinātniskajiem institūtiem, kuri ir izveidoti kā atvasinātas publiskas personas (Latvijas Universitātes Cietvielu fizikas institūts, Latvijas Universitātes Matemātikas un informātikas institūts), kā arī uz institūtiem kā fakultāšu struktūrvienībām.

.....

45. Akadēmisko iestāžu darbības tiesisko regulējumu nosaka likumi un visām akadēmiskajām iestādēm vienots Padomes apstiprināts nolikums. Savās darbības jomās akadēmiskās iestādes pilda Universitātes kopīgos uzdevumus un ievēro tās darbības principus.

.....

Fakultāšu un zinātnisko institūtu regulējums ir ietverts arī Augstskolu likumā un Zinātniskās darbības likumā. Fakultātes jēdziens ir ietverts Augstskolu likuma 24. pantā, turklāt virknē Augstskolu likuma normu fakultātes dome ir paredzēta kā institūcija, kura personas ievēlē akadēmiskajos amatos. Savukārt Zinātniskās darbības likuma 22.–24. pants, kā arī citas normas paredz īpašus noteikumus par zinātniskā institūta pārvaldi.

Satversmes 45. punkts paredz, ka akadēmisko iestāžu darbību regulē arī visām akadēmiskajām iestādēm vienots Padomes apstiprināts nolikums. Šīs normas jēga ir atslogot Satversmi no detalizētiem noteikumiem par akadēmisko iestāžu pārvaldi, kā arī vienā nolikumā paredzēt visām akadēmiskajām iestādēm kopēji noregulējamus pārvaldības jautājumus. Piemēram, šajā nolikumā var paredzēt visām iestādēm kopējus noteikumus par domes (zinātniskās padomes) izveidi, kompetenci, lēmumu pieņemšanas noteikumiem (kvorumu, lēmumu pieņemšanai nepieciešamo balsu skaitu, sēžu sasaukšanas kārtību) u. tml. Šajā nolikumā nedrīkst dublēt Satversmē jau ietvertās normas. Papildus Satversmes 45. punktā paredzētajām visām akadēmiskajām iestādēm kopējam Padomes

nolikumam katrai akadēmiskajai iestādei ir arī savs nolikums, taču tajā faktiski ir nosakāma tikai šai iestādei specifiskā kompetence un, ja nepieciešams, struktūra. Pārējie noteikumi jau ir ietverti Satversmē un šajā punktā paredzētajā nolikumā.

Šo komentāru izstrādes laikā Satversmes 45. punktā paredzētais nolikums vēl nav pieņemts. Līdz tā pieņemšanai ir spēkā visu akadēmisko iestāžu nolikumi, ciktāl tie nav pret-runā Satversmei (Satversmes 74. punkts).

Satversmes 74. punktā otrais teikums noteic: “Savās darbības jomās akadēmiskās iestādes pilda Universitātes kopīgos uzdevumus un ievēro tās darbības principus.” Šī norma ir atgādinājums, ka nevienai Universitātes iestādei nav savu interešu un to izveides vienīgais mērķis ir Universitātes kopīgo uzdevumu, kvalitātes standartu sasniegšana. Neviena iestāde nav atsevišķa “muiža” ar saviem, no Universitātes kopējās darbības nošķirtiem uzdevumiem. Jāuzsver, ka **no akadēmiskās iestādes statusa nekādā ziņā neizriet tai garantēta administratīvā patstāvība vai autonomija**. To, kādā apjomā tiek nodrošināta iestādes rīcība ar tai paredzētajiem finanšu līdzekļiem, kā arī tiesības risināt citus administratīvus jautājumus, nosaka rektors (Satversmes 36. un 40. punkts).

.....

46. Fakultāti var veidot akadēmiskās darbības organizēšanai Universitātes stratēģiskās specializācijas jomās. Fakultāte nodrošina studiju programmu izveidi un īstenošanu, kā arī zinātnisko darbību.

.....

Fakultātes uzdevums ir veikt gan studiju darbu, gan zinātnisko darbu, taču studiju programmu izveide un īstenošana kā fakultāšu galvenais uzdevums tās atšķir no zinātniskajiem institūtiem. Fakultāti var veidot, ja tās darbība attiecas uz kādu no Satversmes 2. punktā noteiktajām stratēģiskās specializācijas jomām. No Satversmes 46. punkta izriet, ka nevar veidot tādas fakultātes, kuru uzdevumi nav saistīti ar stratēģiskās

specializācijas jomām. Lai arī fakultāti var veidot tikai Universitātes stratēģiskās specializācijas jomās, no Satversmes 46. punkta neizriet ierobežojumi fakultāšu skaitam. Lai arī stratēģiskās specializācijas jomas ir četras, fakultāšu skaitam nav obligāti jāsakrīt ar stratēģiskās specializācijas jomu skaitu.

.....

47. Zinātnisko institūtu var veidot zinātniskās darbības, t. i., fundamentālo, lietišķo un rūpniecisko pētījumu, kā arī eksperimentālo izstrāžu un zinātnes komunikācijas organizēšanai Universitātes stratēģiskās specializācijas jomās, kā arī līdzdalībai studiju programmu izveidei un īstenošanai.

.....

Satversme regulē tikai tādu zinātnisko institūtu darbību, kuri ir Universitātes iestādes (nevis atvasinātas publiskas personas vai fakultāšu struktūrvienības). Zinātniskā institūta galvenais uzdevums ir pētījumu organizēšana Universitātes stratēģiskās specializācijas jomā. Zinātniskā institūta uzdevums nav studiju programmu izveide vai īstenošana, taču institūts sadarbībā ar fakultātēm var līdzdarboties fakultāšu īstenoto studiju programmu izveidē un īstenošanā.

.....

48. Starpnozaru sadarbības centru veido zinātniskās darbības virzienos, kur nepieciešama vairāku zinātnes virzienu iesaiste aktuālu akadēmisko problēmu risināšanai. Centra nosaukumu nosaka tā nolikumā.

.....

Starpnozaru sadarbības centrs ir akadēmiskā iestāde, kuru var veidot gadījumos, kad kādai akadēmiskai problēmai ir nepieciešams risinājums vairākos zinātniskās darbības virzienos. Šādā akadēmiskajā iestādē var būt pastāvīgi nodarbināts akadēmiskais personāls. Taču, tā kā saskaņā ar likumu akadēmisko personālu ievēl fakultāšu domes, zinātnisko institūtu padomes vai profesoru padomes, **starpnozaru sadarbības centrs nevar ievēlēt amatos akadēmisko personālu.**

Par starpnozaru sadarbības centru ir uzskatāms, piemēram, Latvijas Universitātes Inovāciju centrs. Saskaņā ar šīs iestādes nolikumu centrs izveidots “tādu fundamentālu, lietišķu un inovatīvu starpnozaru pētījumu koordinēšanai un veikšanai, pētniecības metožu izstrādei, starpnozaru sadarbības un inovāciju pārneses nodrošināšanai, kas ir saistīti ar digitālo tehnoloģiju lietojumiem un datu analīzi”.

Starpnozaru sadarbības centram parasti ir vienkārša pārvaldes struktūra. Tā sastāvu veido citu institūciju ievēlētais akadēmiskais personāls, vispārējais personāls. Šo personālu var iedalīt struktūrvienībās. Centru vada tā direktors. Atšķirībā no fakultāšu un zinātnisko institūtu vadītājiem, centra direktoram likums nenoteic ierobežotu pilnvaru termiņu.

.....

49. Akadēmisko iestāžu apvienību veido akadēmiskās darbības koordinācijai un konsolidācijai vairākās radniecīgās zinātnes nozarēs vai jomās. Apvienības nosaukumu nosaka tās nolikumā. Akadēmisko iestāžu apvienība var pārstāvēt Universitātes intereses, veidojot 39. punktā minētās apvienības ar citām juridiskajām personām un to institūcijām.

.....

Satversmes 49. punkts ir cieši saistīts ar 39. punktu. Satversmes 39. punkts paredz iespēju veidot iestāžu un citu institūciju (arī ārpus Universitātes struktūras esošu) apvienību, bet Satversmes 49. punkts paredz to pašu regulējumu attiecībā uz Universitātes akadēmiskajām iestādēm. Akadēmisko iestāžu apvienība pati par sevi nav atsevišķa iestāde, bet gan vairāku Universitātes institūciju sadarbības forma. Satversmes 49. punktā paredzētajai iestāžu apvienībai ir piemērojami Satversmes 39. punkta noteikumi, proti, Padome apstiprina iestāžu apvienības nosaukumu, tās kopīgi veicamos uzdevumus, kā arī institūcijas un amatpersonas, kuras veic šos uzdevumus. Iestāžu apvienības gadījumā tajā iekļautās

Universitātes iestādes saglabā savu statusu, taču to pārvaldība var būt centralizēta, piemēram, paredzot, ka visām iestādēm ir kopējs vadītājs, kopēja dome u. tml. Par to plašāk sk. Satversmes 39. punkta komentāru.

.....

50. Akadēmiskajās iestādēs tiek veidotas akadēmiskās struktūrvienības (nodaļas, institūti, katedras, laboratorijas, centri) un citas struktūrvienības. Akadēmiskās struktūrvienības darbu nosaka tās akadēmiskā personāla sapulce, un to vada struktūrvienības vadītājs. Akadēmiskās struktūrvienības vadītāju, konsultējoties ar akadēmiskās iestādes koleģiālo institūciju, ieceļ akadēmiskās iestādes vadītājs nodaļām un institūtiem uz četriem gadiem, pārējām akadēmiskajām struktūrvienībām uz sešiem gadiem ne vairāk kā divas reizes pēc kārtas.

.....

Akadēmiskajās iestādēs var veidot arī struktūrvienības. To tradicionālie nosaukumi ir nodaļas, institūti, katedras u. c., taču Satversme neierobežo iespēju veidot struktūrvienības ar citiem nosaukumiem un funkcijām.

Nodaļa ir fakultātes vai institūta augstākā līmeņa struktūrvienība. Nodaļām nav tiesību vēlēt mācībspēkus. Nodaļā tiek apvienots akadēmiskais personāls attiecīgā zinātnes nozarē vai apakšnozarē. Nodaļām var būt arī apakšstruktūrvienības (katedras, laboratorijas, centri u. c.).

Katedra ir akadēmiskās iestādes struktūrvienība, kura tradicionāli tiek izveidota, lai apvienotu akadēmisko personālu no vienas vai vairākām zinātnes apakšnozarēm.

Laboratorija ir iestādes struktūrvienība, kuru veido lie-tišķu pētījumu un eksperimentu veikšanai vienā vai vairākās zinātnes apakšnozarēs.

Centrs ir iestādes struktūrvienība, kurš tiek veidots dažādu citu iestādes nolikumā noteikto uzdevumu izpildei.

Struktūrvienību izveidošana ir lietderības jautājums. Satversme neierobežo struktūrvienības izveidi ar noteikta personāla skaitu tajā.

Par fakultātes vai zinātniskā institūta struktūrvienību izveidošanu, reorganizēšanu vai likvidēšanu lemj šīs iestādes augstākā koleģiālā institūcija (sk. arī Satversmes 59. punktu), bet par akadēmiskajiem centriem – to vadītājs. Juridiski struktūrvienības izveidošana, reorganizēšana vai likvidēšana ir atkarīga no tā, vai attiecīgās iestādes nolikumā ir ietverts struktūrvienību uzskaitījums. Ja nolikumā ir ietverts struktūrvienību uzskaitījums, tad attiecīgās izmaiņas var notikt tikai tad, kad attiecīgus grozījumus iestādes nolikumā ir apstiprinājis rektors (Satversmes 35. punkts). Ja iestādes nolikumā struktūrvienību uzskaitījums nav ietverts, bet tajā ir noteikts pienākums struktūrvienības izveidei saņemt rektora piekrišanu, tad attiecīgu struktūrvienību var izveidot tikai tad, kad rektors vai cita Universitātes amatpersona attiecīgu akceptu (rīkojuma vai rezolūcijas veidā) ir sniegusi.

Satversmes 50. punktā ietvertais noteikums, ka “akadēmiskās struktūrvienības darbu nosaka tās akadēmiskā personāla sapulce, un to vada struktūrvienības vadītājs” ir pārņemts no 1998. gada Satversmes 6.14. punkta. Šī norma piešķir tiesības akadēmiskajai struktūrvienībai izlemt akadēmiskā darba jautājumus, kas saistīti ar tās darbību. Šo jautājumu izlemšanā ir tiesīgi piedalīties akadēmiskā personāla locekļi.

Satversmes 50. punktā ir noteikti termiņi, kādā akadēmiskajā amatā ievēlētā persona var veikt papildu darbu – vadīt akadēmisko struktūrvienību. Nodaļai un institūtam termiņš ir īsāks, pieņemot, ka šajās iestādes struktūrvienībās administratīvais darbs prasa vairāk resursu nekā citās struktūrvienībās. Tādēļ nepieciešams nodrošināt iespējami īsu termiņu, kurā akadēmiskajam personālam tiek uzticēts veikt administratīvus, nevis tīri zinātniskus vai pedagoģiskus pienākumus.

3.3. Akadēmisko iestāžu pārvalde

51. Akadēmisko iestāžu pašpārvaldi īsteno tās administratīvais vadītājs – dekāns vai direktors, koleģiāla lēmējinstītūcija – dome vai zinātniskā padome un koleģiālās lēmējinstītūcijas priekšsēdētājs. Akadēmiskā iestāde atbilstoši savam nolikumam un vajadzībām, kā arī ievērojot normatīvajos aktos noteikto kārtību var veidot arī citas pašpārvaldes struktūras.

Akadēmisko iestāžu pārvalde ir sarežģītāka nekā citām iestādēm. Saskaņā ar Augstskolu likumu fakultātēs un zinātniskajos institūtos ir divas pārvaldes instītūcijas: iestādes vadītājs (dekāns, direktors) un dome (padome). Šo amatpersonu un instītūciju kompetence ir noteikta gan likumā, gan Satversmē (sk. turpmākos punktus).

Satversme paredz iespēju veidot arī citas pašpārvaldes struktūras, ja tādas ir paredzētas normatīvajos aktos. Šobrīd šādas pašpārvaldes struktūras normatīvajos aktos nav paredzētas.

52. Akadēmiskās iestādes pašpārvalde nosaka tās iekšējo struktūru, organizē lietvedību, komplektē personālu, izstrādā un pieņem savu uzdevumu veikšanai nepieciešamos noteikumus jautājumos, kurus neregulē citu Universitātes instītūciju un amatpersonu pieņemti noteikumi.

Satversmes 52. punkts noteic apjomu, kādā akadēmiskās iestādes īsteno pašpārvaldi. Akadēmiskā iestāde ir tiesīga:

- 1) lemt par iekšējo struktūru (sk. arī Satversmes 50. punktu);
- 2) organizēt lietvedību;
- 3) lemt jautājumos par personālu, kas nepieciešams iestādes uzdevumu izpildei;

4) izdot normatīvos aktus jautājumos, kurus neregulē citu Universitātes institūciju un amatpersonu pieņemti noteikumi.

Akadēmiskā iestāde parasti izdod noteikumus, lai noteiktu vienotu kārtību studiju procesa organizēšanai (ciktāl tā neskar mācībspēku akadēmisko brīvību, izvēloties mācību metodes), metodiskos norādījumus studiju darbu, bakalaura darbu un maģistra darbu noformēšanai (ciktāl tas nav noregulēts Senāta izdotajos noteikumos).

Akadēmiskās iestādes pašpārvaldes jēga ir racionāla darba organizācija atbilstoši subsidiaritātes principam – jautājumus, kurus nav lietderīgi izlemt visā Universitātē vienoti, var noregulēt attiecīgā iestāde atbilstoši tās kompetencei un uzdevumiem.

.....

53. Akadēmisko iestāžu apvienības pašpārvaldei tiek nodoti noteikti to veidojošo fakultāšu, zinātnisko institūtu vai starpnozaru sadarbības centru kompetencē esošie akadēmiskās, saimnieciskās, finansiālās un citas darbības jautājumi. Akadēmiskās iestādes apvienības kompetencē esošos jautājumus nosaka tās nolikumā.

.....

Ja saskaņā ar Satversmes 39. un 49. punktu ir izveidota akadēmisko iestāžu apvienība, tad šīm iestādēm var veidot kopīgas pašpārvaldes institūcijas (piemēram, kopēju padomi, kura izlemj domes (zinātniskās padomes) kompetencē esošus jautājumus). Šādu institūciju izveidi un kompetenci nosaka to nolikumā, kuru apstiprina Universitātes Padome.

.....

54. Fakultāšu, zinātnisko institūtu un starpnozaru sadarbības centru struktūrvienībām iestāžu nolikumā noteiktā kārtībā var nodot noteiktus šo iestāžu kompetencē esošus akadēmiskās, saimnieciskās, finansiālās un citas darbības jautājumus.

.....

Atkarībā no akadēmiskajā iestādē nodarbināto skaita un citiem apsvērumiem var būt lietderīgi noteikt, ka katra struktūrvienība (piemēram, nodaļa) ar studiju procesa organizēšanu saistītus jautājumus var noregulēt patstāvīgi. Tas jo īpaši svarīgi var būt fakultātē, kuras kompetencē ietilpst īstenot studiju un zinātnisko darbu vairākās zinātņu nozarēs. Šādā gadījumā fakultātes nodaļa var noteikt no citām nodaļām atšķirīgus akadēmiskās, saimnieciskās, finansiālās un citas darbības jautājumus, ja tas ir nepieciešams, lai efektīvāk īstenotu studiju un zinātnisko darbību. Šajā Satversmes punktā atspoguļojas subsidiaritātes princips: jautājumus, kurus efektīvāk var izlemt zemāks pārvaldes līmenis, nevajag nodot augstākam pārvaldes līmenim. Apjomu, kādā iestādes struktūrvienības var izlemt šajā punktā minētos jautājumus, nosaka iestādes nolikumā.

.....

55. Akadēmisko iestāžu augstākās koleģiālās lēmējinstiūcijas ievēlē no akadēmiskā un vispārējā personāla pārstāvjiem. Fakultāšu domes ievēlē uz trim gadiem, bet zinātnisko institūtu padomes – uz pieciem gadiem. Fakultāšu domēs studējošos deleģē fakultātes studējošo pašpārvalde, to skaits ir ne mazāks kā 20 procenti no domniekiem. Citās akadēmiskajās iestādēs studējošo pārstāvību nosaka to nolikumā. Akadēmiskā personāla pārstāvjiem jābūt vismaz divām trešdaļām no akadēmiskās iestādes augstākās koleģiālās lēmējinstiūcijas sastāva. Tajās bez vēlējajām personām var būt citu instiūciju pārstāvji atbilstoši akadēmiskās iestādes nolikumam. Akadēmiskās iestādes augstākās koleģiālās lēmējinstiūcijas sastāvu apstiprina rektors.

.....

Fakultātes dome un zinātniskā instiūta padome ir vēlētas instiūcijas. Fakultātes domes pilnvaru termiņu likums nenoteic; Satversmē ir noteikts triju gadu pilnvaru termiņš (tāpat kā 1998. gada Satversmē). Turpretim zinātnisko instiūtu

padomes maksimālais pilnvaru termiņš ir noteikts Zinātniskās darbības likuma 23. panta pirmajā daļā (ievēlē uz laiku, kas nepārsniedz piecus gadus). Satversmē zinātnisko institūtu padomei ir noteikts maksimālais likumā pieļautais pilnvaru laiks.

Fakultātes domes un zinātniskās padomes vēlēšanu kārtību ir lietderīgi noteikt Universitātes Padomes pieņemtajā visām iestādēm kopīgajā nolikumā (sk. Satversmes 45. punktu), bet pārstāvības principus no katras struktūrvienības – iestādes nolikumā.

Augstskolu likuma 24. panta pirmā daļa paredz noteikumu, kas fakultātes domes sastāva veidošanā jāievēro attiecībā uz studējošiem: “Studējošo īpatsvars fakultātes domes sastāvā nevar būt mazāks par 20 procentiem. Studējošo pārstāvjus fakultātes domē deleģē fakultātes studējošo pašpārvalde.” Zinātniskā institūta padomē studējošo pārstāvība var būt, bet tā nav no Satversmes izrietoša obligāta prasība. Pārējais Satversmes 55. panta teksts attiecībā uz fakultātes domes sastāva veidošanas principiem pārņemts no 1998. gada Satversmes 6.16. punkta.

.....

56. Augstākā koleģiālā lēmējinstītūcija no tās locekļiem, kuriem ir doktora zinātniskais grāds, ievēlē priekšsēdētāju. Priekšsēdētājs vada lēmējinstītūcijas darbu un pārstāv to ārpus akadēmiskās iestādes. Par lēmējinstītūcijas priekšsēdētāju nevar būt attiecīgās akadēmiskās iestādes administratīvais vadītājs vai vadītāja vietnieks.

.....

Augstākās koleģiālās lēmējinstītūcijas priekšsēdētāja uzdevums ir nodrošināt šīs instītūcijas sēžu sasaukšanu un vadību, kā arī organizēt domes lēmumu noformēšanu. Satversmes 56. punkts pārņemts no 1998. gada Satversmes 6.17. punkta.

.....

57. Akadēmiskās iestādes vadītājs ir dekāns (fakultātē) vai direktors (zinātniskajā institūtā vai starpnozaru sadarbības centrā). Akadēmiskās iestādes vadītāja pilnvaru termiņš ir četri gadi. Vadītājam var būt viens vai vairāki vietnieki (prodekāni, direktora vietnieki), kurus, pamatojoties uz vadītāja priekšlikumu, amatā ieceļ rektors.

.....

Lai arī likums pieļauj, ka fakultātes domes un zinātniskā institūta direktora pilnvaru termiņš ir ne vairāk kā pieci gadi, Satversmē ir noteikts četru gadu termiņš.

Iestādes vadītāja vietnieki aizvieto iestādes vadītāju viņa prombūtnes laikā, kā arī pilda citus iestādes vadītāja uzdevumus.

.....

58. Akadēmiskās iestādes vadītājs ir amatpersona, kas īsteno tās vispārējo administratīvo vadību un bez īpaša pilnvarojuma pārstāv iestādi. Vadītāja kompetencē ietilpst:

58.1. iestādes administratīvās, organizatoriskās un tehniskās funkcionēšanas nodrošināšana;

58.2. augstākās koleģiālās lēmējinstiūcijas pieņemto lēmumu īstenošana;

58.3. akadēmiskās iestādes attīstības programmu apstiprināšana;

58.4. akadēmiskās iestādes finanšu līdzekļu un tai valdījumā vai lietošanā nodotās valsts mantas daļas pārvaldīšana un atbildība par to izmantošanu.

.....

Satversmes 58. punkts nosaka galvenos akadēmiskās iestādes vadītāja pienākumus. Detalizētāki amata pienākumi ir noteikti darba līgumā. Apjomu, kādā iestādes vadītājs ir tiesīgs rīkoties ar iestādes finanšu līdzekļiem un Universitātes vārdā pieņemt lēmumus un slēgt darījumus, nosaka rektors (Satversmes 40. punkts).

-
59. Akadēmiskās iestādes augstākā koleģiālā lēmējinstītūcija:
- 59.1. nosaka iestādes akadēmiskās darbības pamatvirzienus, tās attīstības stratēģiju un perspektīvas, tās nosaukuma un atribūtikas izmantošanu;
 - 59.2. ievēlē akadēmiskajos amatos (fakultātēs un zinātniskajos institūtos, likumā un nolikumā noteiktajās pozīcijās);
 - 59.3. izskata un virza rektoram priekšlikumus par profesoru un asociēto profesoru ievēlēšanu un iecelšanu akadēmiskajos amatos;
 - 59.4. pieņem lēmumus par iestādes akadēmisko struktūrvienību izveidošanu, reorganizāciju vai likvidēšanu;
 - 59.5. veic citus normatīvajos aktos noteiktos uzdevumus.
-

Satversmes 59. punktā ir paredzēta fakultātes domes pamatkompetence. Šīs normas teksts ir pārņemts no 1998. gada Satversmes 6.15. punkta. Domes kompetence var būt noteikta arī citos Universitātes normatīvajos aktos.

4

STUDĒJOŠO PAŠPĀRVALDE

Latvijas Universitātes Satversmes komentāri

60. Universitātes studējošajiem ir sava pašpārvalde. Tā darbojas atbilstoši studējošo pašpārvaldes Satversmei, ko izstrādā studējošie un apstiprina Padome. Studējošo pašpārvaldes augstākā institūcija ir Universitātes Studentu padome. Pašpārvaldes ietvaros studējošajiem ir tiesības veidot akadēmisko iestāžu studējošo padomes un citas institūcijas.

Satversmes 60. punkta teksts pārņemts no 1998. gada Satversmes 7.1. punkta. Studējošo pašpārvaldei Universitātē ir duāls statuss. No vienas puses, Studentu padome ir Universitātes iekšēja pašpārvaldes institūcija, kuras darbības garantijas ir noteiktas Augstskolu likuma 53. un 54. pantā. Tā nav atsevišķa Universitātes iestāde. No otras puses, pašpārvaldes darbībai ir izveidota arī juridiska persona – biedrība “Latvijas Universitātes Studentu padome”.

Latvijas Universitātes Studentu padomes Satversmi apstiprināja Senāts 2018. gada 26. marta sēdē. Satversmes 60. punktā kļūdaini norādīts, ka studējošo pašpārvaldes Satversmi apstiprina Universitātes Padome. Saskaņā ar Augstskolu likuma 53. panta pirmo daļu to apstiprina augstskolas senāts, tādēļ šajā gadījumā piemērojami likuma noteikumi.

61. Universitātes studējošo pašpārvalde pārstāv Universitātes studējošos, aizstāv un pārstāv studējošo intereses akadēmiskās, materiālās un kultūras dzīves jautājumos Universitātes un citās institūcijās, nosaka studējošo ievēlēšanas kārtību Satversmes sapulcē un Senātā.

Satversmes 61. punkta teksts pārņemts no 1998. gada Satversmes 7.2. punkta, kurš savukārt ir ļoti līdzīgs 1923. gada Satversmes 90. punktam.

.....

62. Studentu padomes lēmumi pēc to apstiprināšanas Senātā jāievēro visiem studējošajiem.

.....

Satversmes 62. punkta teksts pārņemts no 1998. gada Satversmes 7.3. punkta. Savukārt 1998. gada Satversmē tas acīmredzami pārņemts no 1923. gada Satversmes 91. punkta. Studentu padomei nav piešķirtas tiesības pieņemt visiem studējošiem saistošus lēmumus; šādam lēmumam saistošu spēku var piešķirt vienīgi Senāts. Taču jāuzsver, ka šajā normā paredzētā kārtība praksē netiek izmantota.

.....

63. Studējošo pašpārvalde ir tiesīga pieprasīt un saņemt informāciju un paskaidrojumus no jebkuras Universitātes institūcijas par visiem jautājumiem, kas skar studējošo intereses.

.....

Satversmes 63. punkta teksts pārņemts no 1998. gada Satversmes 7.4. punkta. Satversmes 63. punkts atspoguļo Universitātē vispārpieņemto sadarbības principu.

.....

64. Studējošo pašpārvaldes pārstāvjiem ir līdzdalības tiesības visu līmeņu Universitātes lēmēj institūcijās, kā arī tiesības piedalīties kā novērotājiem pārbaudījumos.

.....

Satversmes 64. punkta teksts pārņemts no 1998. gada Satversmes 7.5. punkta.

.....

65. Universitāte atbalsta, tostarp finansiāli, un sekmē studējošo pašpārvaldes darbību. Līdzekļus studējošo pašpārvalde izmanto likumā noteikto funkciju izpildei.

.....

Satversmes 65. punkta teksts pārņemts no 1998. gada Satversmes 7.6. punkta. Augstskolu likuma 53. panta ceturrtā daļa noteic: "Studējošo pašpārvaldi no augstskolas budžeta finansē apmērā, kas nav mazāks par vienu divsimto daļu no

augstskolas gada budžeta.” Augstskolu likuma 53. panta trešā daļa noteic funkcijas, kuru izpildei finansējums izlietojams:

- “1) aizstāv un pārstāv studējošo intereses akadēmiskās, materiālās un kultūras dzīves jautājumos augstskolā un citās valsts institūcijās;
- 2) reprezentē augstskolas studējošos Latvijā un ārvalstīs;
- 3) nosaka kritērijus un kārtību, kādā studējošie tiek ievēlēti augstskolas senātā, fakultātes domē, satversmes sapulcē, akadēmiskajā šķīrējtiesā un citās augstskolas institūcijās, ja augstskolas satversmē tādas paredzētas un ja tajās ir paredzēta studējošo pārstāvība.”

5

UNIVERSITĀTES SIMBOLI

Latvijas Universitātes Satversmes komentāri

66. Universitātes simboli ir karogs, ģerbonis, devīze un himna.

Gan Satversmes 66. punkts, gan pārējie šajā nodaļā ietvertie punkti ir pārņemti no 1998. gada Satversmes. Satversmes 66. punktā ir noteikti Universitātes oficiālie simboli. Satversmes 66. punkts neierobežo iespēju izmantot un attīstīt arī citus simbolus.

1998. gada Satversmes 5.6. punktā bija noteikts, ka LU nosaukuma un atribūtikas izmantošanu reglamentē Senāts. Augstskolu likumā Senāta kompetences uzskaitījums šobrīd ir izsmeļošs, tādēļ Universitātes simbolu reglamentācija, ciktāl tā ir nepieciešama, kā citu galveno lēmējinstītūciju kompetencē neesošs jautājums ir rektora kompetencē.

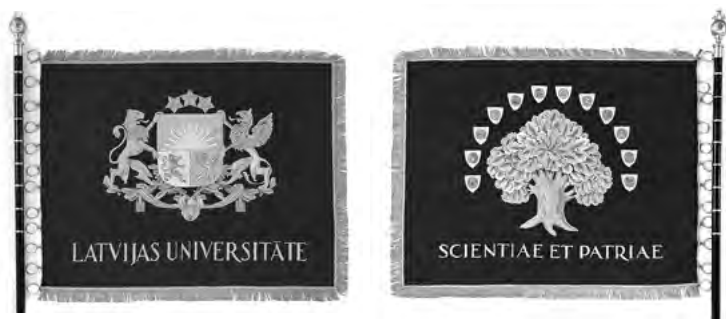
67. Universitātes karogs ir kobaltzils ar Latvijas Republikas valsts ģerboni zeltītā krāsā vienā pusē un Universitātes ģerboni zinātņu emblēmu ielokā – otrā pusē.

Satversmes 67. punkts apraksta Universitātes karogu. Šis apraksts ir balstīts uz vēsturiski izveidoto Universitātes karogu.

Savs karogs Latvijas Universitātei ir bijis jau 20. gadsimta 30. gadu sākumā. Latvijas Universitātes karoga metu izstrādājis Latvijas Universitātes Arhitektūras fakultātes asistents Jānis Borkovskis, un to izgatavojusi Latvju sieviešu nacionālā līga. Karogs bija korporāciju Filistru biedrību savienības dāvinājums Latvijas Universitātei un tika svinīgi pasniegts un iesvētīts 1938. gada 16. novembrī LU Lielajā aulā.¹⁶ Kā LU kopības simbols tas pastāvēja līdz 1940. gadam, pēcāk to nodeva Rīgas vēstures un kuģniecības muzejā. 1990./1991. akadēmiskajā

¹⁶ Cēbere Dz. Latvijas Universitātes karoga izcelsme. *Universitas*, 1997, Nr. 77.

gadā Universitātes Padome lēma atjaunot Latvijas Universitātes karogu kā vienu no tās simboliem. Pēc oriģinālā karoga parauga daiļamatniece Ausma Apša uzšuva jaunu Universitātes karogu, kuru iesvētīja 1991. gada 30. augustā.¹⁷

Universitātes ģerboņa centrā ir ozols ar 12 zariem. Puslokā vainagu ietver gotiskas formas vairodziņi ar fakultāšu emblēmām. No apakšas kompozīciju noslēdz LU devīze latīņu valodā – “Scientiae et Patriae”.¹⁸

Satversmē ietvertais karoga apraksts ataino vēsturiski izstrādāto karogu. Detalizētāku vadlīniju par karogu nav. Apstākļi, ka Universitātes karogam ir vēsturisks oriģināls, neliedz, izmantojot Satversmes 67. punktā ietvērto aprakstu, radīt arī citus karoga eksemplārus reprezentācijas nolūkiem. Ja nepieciešams, detalizētākus noteikumus par karoga lietošanu var pieņemt rektors.

¹⁷ Cēbere Dz. Latvijas Universitātes karoga izcelsme. *Universitas*, 1997, Nr. 77.

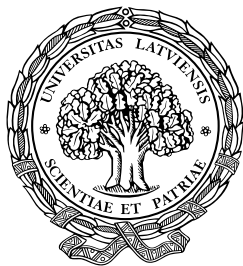
¹⁸ Ģerbonis, himna un karogs. Pieejams: <https://www.lu.lv/par-mums/zimols/gerbonis-himna-un-karogs/>

68. **Universitātes ģerbonis ir lauru lapu vainagā ietverts ozols ar tās latīnisko nosaukumu “Universitas Latviensis” virs tā un Universitātes devīzi “Scientiae et patriae” zem tā.**

LU ģerboņa centrā attēlotais ozols ar 12 zariem simbolizē 12 ģerboņa tapšanas laikā esošās fakultātes. Tāpat ozols ir Latvijas tautas likteņkoks, spēka, ilggadības un vīrišķības simbols, kas saistās ar Universitātes himnas rindām: “Svešs lai kā ozoliem mūžīgiem vītums / Visiem, kas mūžīgu uguni kur.”¹⁹

Atbilstoši Universitātes ģerboņa aprakstam rektors 2019. gada 21. jūnijā ir izdevis rīkojumu “Par Latvijas Universitātes Vizuālās identitātes vadlīniju lietošanu” un apstiprinājis attiecīgās vadlīnijas, kurās ir ietvertas vairākas ģerboņa stilizācijas un noteikumi par to lietošanu.

Tradicionālais ģerboņa attēls ir šāds:

69. **Universitātes devīze ir “Scientiae et patriae” (latīņu val.), tulkojumā – “Zinātnei un Tēvijai”.**

Symboliskais punkts par Universitātes devīzi pārņemts no 1998. gada Satversmes 1.5. punkta. Universitātes devīze lietota

¹⁹ Ģerbonis, himna un karogs. Pieejams: <https://www.lu.lv/par-mums/zimols/gerbonis-himna-un-karogs/>

vismaz kopš 1928. gada septembra, kad šie vārdi greznoja katedru Latvijas Universitātes (Mazajā) aulā.²⁰

.....

70. Universitātes himna ir “Veltījums Latvijas Universitātei” (Jāzeps Vītola mūzika, Edvarta Virzas vārdi).

.....

LU himna tapa 1928. gadā pēc toreizējā Universitātes rektora Mārtiņa Zīles ierosinājuma. Himnas vārdu autors ir dzejnieks Edvarts Virza (1883–1940), bet mūziku sacerējis komponists Jāzeps Vītols (1863–1948). Pirmo reizi himnu izpilda LU koris 1928. gada 28. septembrī. Universitātes himna tiek izpildīta visos svinīgajos brīžos Universitātes dzīvē.²¹

Līdzīgi saulei Tu atnes mums dienu,
Gudrību vērīgiem gariem Tu sniedz.
Celdamās augstāku pati arvienu,
Tautai Tu augstāku pacelties liec.

Latvijas slava un Latvijas glītums,
Mākslām un zinībām patvērums tur.
Svešs lai kā ozoliem mūžīgiem vītums
Visiem, kas mūžīgu uguni kur.

.....

71. Universitātes atklāšanas diena – 28. septembris – ir Univer- sitātes svinamā diena.

.....

1919. gada 28. septembrī notika Latvijas Universitātes (tālaika nosaukums – Latvijas Augstskola) dibināšanas svinīgais akts (sk. arī Satversmes ievadu). 28. septembris tradicionāli

²⁰ Latvijas Universitātes devīto gadu svētku svinības. *Pēdējā Brīdī*, 1928, Nr. 221.

²¹ Ģerbonis, himna un karogs. Pieejams: <https://www.lu.lv/par-mums/zimols/gerbonis-himna-un-karogs/>

tiek uzskatīts par Universitātes dibināšanas dienu, kaut arī Tautas padome lēmumu par Latvijas Augstskolas dibināšanu pieņēma jau 1919. gada 15. jūlijā.

28. septembrī tradicionāli tiek rīkota Senāta svinīgā sēde.

.....

72. Universitātes nosaukums citās valodās ir *Universitas Latviensis* (latīņu), *University of Latvia* (angļu), *Latvijos Universitetas* (lietuviešu), *Laäti Ülikool* (igauņu), *Латвийский Университет* (krievu), *Universitāt Lettlands* (vācu), *Université de Lettonie* (franču), *Universidad de Letonia* (spāņu).

.....

Satversmes 72. punktā ietverts Latvijas Universitātes nosaukuma oficiāls tulkojums izplatītākajās pasaules valodās, Latvijas kaimiņvalstu – Lietuvas un Igaunijas – valsts valodās, kā arī latīņu valodā. Satversmes 72. punkts neierobežo Latvijas Universitātes nosaukuma tulkošanu un tā lietojumu citu valstu valodās.

6

PĀREJAS NOTEIKUMI

Latvijas Universitātes Satversmes komentāri

.....

73. Šī Satversme stājas spēkā 2022. gada 1. jūnijā.

.....

Augstskolu likuma pārejas noteikumu 67. punkts noteic, ka ar 2022. gada 1. jūniju spēku zaudēja likums “Par Latvijas Universitātes Satversmi”. Satversmes spēkā stāšanās datums noteikts, ņemot vērā šo Augstskolu likumā ietverto regulējumu un Universitātes pienākumu apstiprināt jaunu Satversmi.

.....

74. Satversmes sapulces un Senāta izdotie normatīvie akti, kas pieņemti līdz šīs Satversmes spēkā stāšanās dienai, paliek spēkā, ciktāl tie nav pretrunā likumam un šai Satversmei.

.....

Augstskolu likumā ietvertās izmaiņas Universitātes galveno lēmējinstiūciju kompetencē neietekmē šo lēmējinstiūciju pieņemto normatīvo aktu spēku. Piemēram, iestāžu nolikumus līdz 2021. gada 8. jūnija grozījumiem Augstskolu likumā apstiprināja Senāts, bet pēc šo grozījumu spēkā stāšanās nolikumu apstiprināšana ir rektora kompetence. Šis apstāklis neietekmē Senāta apstiprināto nolikumu spēku.

Ņemot vērā to, ka gan likumā, gan Satversmē ir vairāki jauninājumi, virkne normu, kuras ir ietvertas līdz 2022. gada 1. jūnijam izdotajos iekšējos normatīvajos aktos, Satversmei vairs neatbilst. Šādas normas saskaņā ar Satversmes 74. punktu nav spēkā.

.....

75. Līdz šīs Satversmes spēkā stāšanās dienai Universitātes normatīvajos aktos lietotais termins “pamatstruktūrvienība” atbilst šajā Satversmē lietotajam terminam “iestāde”.

.....

Pāreja uz Valsts pārvaldes iekārtas likumam atbilstošu terminoloģiju Universitātes struktūrā sākās jau 2016. gadā, apstiprinot Latvijas Universitātes Administrācijas nolikumu. Šā nolikuma 1. punkts noteic, ka pati Administrācija ir iestāde, un nolikuma tekstā terminu “pamatstruktūrvienība”

pielīdzina terminam “iestāde”. Ievērojot, ka virknē normatīvo aktu ir lietots termins “pamatstruktūrvienība”, kurš atbilst Valsts pārvaldes iekārtas likumā lietotajam terminam “iestāde”, Satversmes 75. punkts nepārprotami noteic, ka visas Universitātes pamatstruktūrvienības ir iestādes. Plašāk sk. Satversmes 35. punkta komentāru.

Satversmes sapulces priekšsēdētāja
Z. Rubene

Edvīns Danovskis
**Latvijas Universitātes
Satversmes komentāri**

Latvijas Universitātes Akadēmiskais apgāds
Aspazijas bulvāris 5–132, Rīga, LV-1050, Latvija
www.apgads.lu.lv
Interneta grāmatnīca: www.gramatas.lu.lv

Iespiests SIA “Jelgavas tipogrāfija”

ISBN 978-9934-36-056-5

9 789934 360565